

Dabirabir Aghuimⁱⁿ Aghuzir Akaba
 O
 Aghuzir Akaba
 Akar faragha zuim

Israelia akar bar otevir isingtizir gumazamizibar ikirimirim akir dabirabir aghuim men akakaghamibagh ifonge. Akar otevir kaba me Inglisin akamin kamagh da dibori: ol Provep. Dabirabir Aghuimin Aghuzir Akabar akinafarir kamin aven, me akar otevir avirir kaba, kar Israelian tisaba gumazamizir igiabar sure gamiba. Dughiar maba, e Aruamin gumazamiziba kamagh dibora ghaze, Aghuzir Akaba.

Bizir bar faragha zuir dabirabir aghuim me daningam, me kamagh a dibori, nighnizir aghuim ko fofozir aghuim. Akinafarir kam, kamaghin en aka, nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin itir arazim, ko an atiatia an apengan itir arazimra, aning nighnizir aghuim ko fofozir aghuimin mingarim.

Akinafarir kamin averiam, dabirabir aghuimin migirigiar aviriba en aka. A e uan amuiroghboriba ko deragh dapiamin tuavim en akakasi. Egha dagiar ingangaribar amu igharaz darazi ko deragh dapiamin tuavim en aka. Igiabar akar bar aviriba iti, me da baragh egh gumazir uari fa orazir puvatiziba ko daruan kogham. Kamaghin dera, e uarira uari abinigh gumazamizir onganarazibar akurvagh.

Akinafarir kamin otevir maba, Godin Akar Gavgaviba, gavgavim dagh anidi. Ezi akar maba fofozir gumaziba uari dar gara dagh fo, da en ikirimirimⁱⁿ akurvaghasa, ezi me

dar gun migei. Me migirigiar kaba bar da isa akinafarir kamın da osiri, eghti da dabirabir aghuim en akakagham.

Nighnizir aghuim, a bizir bar aghuim

(Sapta 1--9)

*A*kinafarir kam a gumazamiziba bar men akurvagham

¹ Akinafarir kam a Solomonin aghuzir akar otevir aghuiba an iti, a Devitin otarim, a Israelian atrivim.

² Egh akar kaba, nighnizir aghuim e daningiva, egh uaghan en sure damuam.

Eghti e mingariba izivazir akaba, deraghvira dagh fogham.

³ Egh akinafarir kamın itir akaba, dabirabir aghuimin tuavim, en sure damuam.

Eghti e arazir aghuimin gin mangiva, egh gumazamiziba bar deragh me damuva, arazir magh garimin bar me damuam.

⁴ Eghti gumazir fofozir muziariba itiba, akar kam men akurvaghti me nighnizir aghuiba iniva,

egh fofozir aghuim gumazamizir igiabar aningti, me deragh tuaviba tuisighamin arazim gifoghiva egh tuavir aghuimin gin mangam.

⁵ Eghti akinafarir kam gumazir fofoziba itiba bar men akurvaghti, me fofozim inivira ikiam.

Egh gumazir nighnizir aghuiba itibar sure damuti, me tuavir aghuimin gin mangisi nighnigham.

⁶ Egh akar kam men akurvaghti, me aghuzir akaba ko akar isin zuibagh fofoghiva,

egh gumazir fofozibar akar aghuiba ko akar mogomebagh fofogham.

- ⁷ Eghti ni nighnizir aghuim inisi, ni faragh Ikiavira Itir Godin apengan iki an atiating.
Ezima gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me fofozir aghuiba ko suren akaba inian aghua.

Gumazamizir igiabar sure damuamin akaba

- ⁸ Nan borim, ni uan amebam ko afeziamin aghuzir akaba baragh
egh aningin akaba batoghan marki.
- ⁹ Eghti aningin akaba ni damuti nin dabirabimin ganganim deragham,
mati ni adisir aghuim gami, ezi nin ganganim dera.
- ¹⁰ Nan borim, arazir kurabagh amir gumazamiziba arazir kuram damusi ni gaghonti,
ni men akam baragham marki.
- ¹¹ Eghti kamagh garir gumaziba kamaghin mikimam,
“Ni izi, e mangi tuavir miriamin muegh ganam.
Eghti gumazir manaba iziti, e me misueghti me arimighiregham.
Gumazir manaba iza uarir akurvaghamin tuaviba puvati, e uan ifongiamin gin mangi pura me misueghti me arimighiregham.
- ¹² Me angamira ikivira iki iziti, e zuamiram otivighiva me misoghti me arimighiregham,
mati ovevem gumazamiziba bativi me ariaghira Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin ghuaghiri.
- ¹³ Egh e gumazir kabar bizir aviriba initi
da bar en dipenibagh izivagham.
- ¹⁴ Ni izi en akuragh,
egh e koma bizir aviriba iniam.”

1:7: Jop 28:28; Onger Akaba 111:10; Aghuzir Akaba 9:10; 15:33 1:10: Godin Araziba 13:8; Onger Akaba 50:18; Aghuzir Akaba 16:29

- ¹⁵ Nan borim, kamagh garir gumaziba ko daruan marki,
men saghuiamin ikiva egh men gin mangan marki.
- ¹⁶ Kamagh garir gumaziba zurara arazir kurabar amuasa
bar ifonge.
Egha zurara gumazibav soghti me arighirasava ami.
- ¹⁷ E fo, kuaraziba nighnizir aghuiba ikia garima, gumazim
da bagha ivem arisi, ezi da kamaghin garava ara
zui.
Ezi kamaghin amir gumaziba nighnizir aghuiba pu-
vati, me ivezir kuramin arimangamin nighniziba
puvati.
- ¹⁸ Ezi kamagh garir gumaziba uari uari bagha azuaziba
adi,
da me misoghti me arimighiram.
- ¹⁹ Ezi gumazir misogha okeba, me arazir kamın gin zui, me
arimighiram.
Bizir me okeba, da me gasighasigham.

*Gumazir nighnizir aghuimin gin zuir puvatiziba, me
osimtizir ekiaba bativam*

- ²⁰ Nighnizir aghuim, a mati amizim tuavibar biziba amaga
dagh ivezir danganibar tuivav ikia
gumazamizibar dei.
- ²¹ Egha a gumaziba danganir uari akuvim ko, gumazamizir
aviriba itir danganibar tuivav ikia,
egha kamaghin dei,
- ²² “Ia gumazamizir nighniziba puvatiziba, ia zurara kam-
aghira ikiasa, a? Ia gumazamizir onganiba!
Ia fofozir aghuim inian aghuagha egha dibovibar
a migei. Ia manadizoghın arazir kam
ataghiragham?”

1:15: Onger Akaba 1:1; 119:101; Aghuzir Akaba 4:14 1:20: Aghuzir Akaba
8:1-3 1:22: Onger Akaba 1:1; Aghuzir Akaba 1:4; 1:32; 9:4; 22:3

- ²³ Ia oragh! Ki akar gavgavimra ia migei, ia uan arazir kuraba atakigh.
Ki ian sure damuva egh nighnizir aghuiba ia daningam, eghti ia nan akamin gin mangi.
- ²⁴ Ia na bagh izasa ki uan agharim amadagha ian dei.
Ezi ia aghuagha izezir puvati.
- ²⁵ Ki ia akirasa migei, ezi ia aghua.
Egha ia bar moghira akirim ragha nan akam gasara.
- ²⁶ Eghti osimtizir ekiam ia batoghti ia ikuvighamin dughiamin,
ki uaghan bar puviram akiva, dibovir akabar ia mikimam.
- ²⁷ Dughiar kuram zuamiram otogham, mati aminir gavgavir kuram bizibagh asighasisi.
Eghti osimtiziba ko mizaziba ia batogh ia gasighasigham, mati aminir bar ekiam oto.
- ²⁸ “Dughiar kamin ia uarir akurvaghsi nan dimti, ki oreghan kogham.
Ia na buriva, egh ia nan apighan kogham.
- ²⁹ Guizbangira, ia fofozir aghuim batoke.
Egha Ikiavira Itir Godin apengan iki an atiatingan aghua.
- ³⁰ Dughiar ki ia akirasava amim, ia akirim ragha na gasara.
Egha nan akar aghuim batoke.
- ³¹ Kamaghin amizi, ia datirighin uan arazir kurar ia amiba bagh
ivezir bar kuram iniam, mati gumazim dagher kuram amegha puviram arei.

³² Ezi gumamazir nighnizir aghuiba puvatiziba, zurara akiribagh igha na gasi, ezi men arazir kam me misozima, me ariaghiri.

Me ghaze, me bar bizibagh fogha gifa, egha me mati gumazir onganiba. Ezi men nighnizir kam meraram asighasigham.

³³ Ezi gumamazir deraghavira nan akam baraziba, me deraghvira ikiam.

Egh osimtiziba men puvatighti, me atiatingan kogh, egh me fogham, bizir kuratam me batoghan kogham.”

2

Gumazir nighnizir aghuimin gin zuiba deraghvira ikiam

¹ Nan borim, ni nan akam baragh,
egh deraghviram nan akar gavgaviba isi uan navim datigh. Nan akar kaba bar pin ko.

² Egh nighnizir aghuim anidir akaba baragh.
Egh ni fofozir aghuim inisi pamten ingar.

³ Egh ni nighnizir aghuim ko fofozir aghuim bagh azangsighti aning ni bagh izam,
mati ni uabin akurvaghasa gumazir mamın dei.

⁴ Egh ni nighnizir aghuim bativsi pamtemin ingar, mati gumazim silvan nguazimin aven itim a buri,
egha mati gumazim bizir aghuir mongeziba, a da buri.

⁵ Egh ni bizir kabar amuva, egh ni Ikiavira Itir Godin apengan ikia an atiatir arazim bar a gifoghiva,
egh ni bar deraghvira God gifogham.

- ⁶ Guizbangira, Ikiavira Itir God uabi nighnizir aghuim e ganidi.
Egha a fofozim ko deragha nighnizir arazimin mingarim.
- ⁷ Egha a gumamazizir arazir aghuibar gin zuiba, nighnizir aghuiba me ganidi.
Gumamazizir deraghaviram aruiba, a bar deraghavira men garima me osimtiziba puvati.
- ⁸ God gumamazizibar gari, me gumamazizir igharaziba deragha arazir magh gariba me gami, ezi a deravira men gara men akura.
Egha gumamazizir an tuavimin gin zuiba, a deravira me geghufi.
- ⁹ Nan borim, ni nan akam bareghiva, egh nighnizir aghuimin gin mangiva, egh tuavir aghuir ni mangamim a gifogham.
Egh ni arazir aghuim gifoghiva, egh uaghan arazir magh garimin gumamazizibar amuamin arazim gifogham.
- ¹⁰ Egh ni nighnizir aghuir aviriba iniva, ni uan fofozim bagh bar akuegham.
- ¹¹ Ni deragh tuaviba tuisighamin arazim gifoghiva egh tuavir aghuimin gin mangam.
Eghti arazir kam, deravira nin ganam, mati ni divazimin aven deravira iti. Eghti fofozir aghuim ni geghuvam.
- ¹² Eghti nighnizir aghuim nin akurvaghti, ni gumazir arazir kurabagh amiba ko akar kurabav geibar gin mangan kogham.
- ¹³ Gumazir kaba tuavir aghuim ategha

- tuavir mitatemın zui.
- ¹⁴ Egha me arazir kurabar amuasa bar akonge.
Egha arazir me amizir kam, me a bagha bar ifonge.
- ¹⁵ Gumazir kaba ifarava,
men araziba bar ikufi.
- ¹⁶ Eghti gumazir igharazimın amuim ni ko dakusi
apezeperir akabar ni mikımam,
eghti nighnizir aghuim nin akuraghti ni an akam
baraghan kogham.
- ¹⁷ Kamagh garir amizim, fomira uan igiamra pamin ike,
egha datirighın a gın amadagha anetaki.
A fomira Godın damazimın dikirizir akam datirighın
a bakinighniki.
- ¹⁸ Ni amizir kamin gın an dipenimin ghua,
kar ni ovever tuavimın zui.
- ¹⁹ Gumazir a bagha zuiba, me ua izir puvati.
Me ikirimirir aghuim bagha zuir tuavim ataki, egh ua
izeghan kogham.
- ²⁰ Kamaghın amizi, ni nighnizir aghuim ikiva,
egh ni gumazir aghuibar tuavimın mangi, egh arazir
aghuibar gın mangi.
- ²¹ Eghti gumazir aghuiba en nguazimin ikiam.
Eghti arazir kuraba puvatizir gumaziba kagh iki ma-
maghıra ikiam.
- ²² Eghti gumazim uan azenimin ogheba asi moghın,
God gumazir arazir kurabagh amiba asigh me bat-
uegham.

3

Nighnizir aghuim dabirabir aghuim ni danıngam

¹ Nan borim, ki nin sure damuamin akar gavgavir kam ni

2:21: Onger Akaba 37:29 3:1: Ua Me Ini 20:6; Godın Araziba 30:16;
Onger Akaba 119:61

a bakinighnighan marki.

Ni zurara a ginighnigh a damu.

² Ni akar kamin gin mangiva, egh ni dughiar ruarimin
nguazimin ikiva,
bar deraghvira daperagham.

³ Egh ni gumazir igharazibagh ifongezir arazim ko,
igharaziba ko poroghav itir arazim ataghiragham
marki.

Egh ni arazir kamin gin mangiti, a mati kurukazir
aghuimin min nin firimin ikiam. Egh ni der-
aghvira arazir kam isi uan navim datigh.

⁴ Egh ni kamaghin damigh, God ko gumazamizibar damaz-
imin ziar ekiam iniam,
eghti me ni gifongegham.

⁵ Ni nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin iki.

Egh kamaghin nighnighan marki, nan fofozimra nan
akurvagham.

⁶ Bizir ni bar amiba, ni Ikiavira Itir Godra nighnigh egh dar
amu,
eghti a tuavir aghuir ni mangamimra nin akagham.

⁷ Ni suam, nan fofozimra a guizbangin bizim. Puvati.

Ni Ikiavira Itir Godin apengan ikiva an atiating, egh
arazir kuraba akirim ragh dagh asaragh.

⁸ Ni kamaghin damuti, arazir kam bar deraghvira nin
akuragham,

mati marasin nin mikarzimín akurvazima, ni der-
aghavira iti.

⁹ Egh ni uan azenimin faragha mitighizir dagheba inigh
ofan min da isi Ikiavira Itir God daningigh,

3:2: Onger Akaba 91:16; 119:165; Aghuzir Akaba 11:10; 11:27 3:4: Luk
2:52 3:5: Onger Akaba 37:3-5; Aghuzir Akaba 23:4; Jeremaia 9:23 3:6:
1 Eghaghaniba 28:9; Aghuzir Akaba 16:3; Aisaia 45:13 3:7: Rom 12:16

egh uaghan biziba ko dagiaba abigh God daning, egh
bizir kamin ziar ekiam God daningam.

¹⁰ Egh ni kamaghin damuti, Ikiavira Itir God nin azenibar
daghebar amuti da otiv, dagher aviriba ikiam.

Eghti ni uan dagher dipenibar aghuti da izivaghti,
nin wainin mineba wainin dipam bar izivagh egh
fasfagham.

¹¹ Nan borim, Ikiavira Itir God arazir kurar manam bagh
ni akirti,
ni osimiva egh ataran marki.

¹² Guizbangira, gumazamizir Ikiavira Itir God ifongeziba a
me akirmisi,
mati afeziam uan otarir a bar ifongezim akiri.

¹³ Gumazim nighnizir aghuim ko fofozim ini,
a bar akongegh.

¹⁴ Guizbangira, nighnizir aghuim bar deragha
silva ko gol gafira.

¹⁵ Nighnizir aghuim, dagiar aghuir bar pin koziba bar dagh
afira.
Egha uaghan bizir igharazir ni bar ifongeziba bar
dagh afira.

¹⁶ Nighnizir aghuim nin akurvaghti, ni dughiar ruarimin
nguazimin ikiam.
Egh ziar ekiam ni daningiva egh bizir aviriba ni
daningam.

¹⁷ Nighnizir aghuim zurara nin navim damuti an amiragh
ikiam.
Egh nin dabirabim damuti a deraghviram otogham.

- 18 Nighnizir aghuim, mati temer ikirimirir aghuim anidimin min iti.
Kamaghin, gumazir nighnizir aghuimin suiraziba, me ikirimirir aghuimin ikia egha bar akonge.
- 19 Ikiavira Itir God nighnizir aghuimin nguazir kamin ingari,
egha a fofozir aghuimin overiamin ingari.
- 20 Egha nighnizir aghuimin dipar ekar nguazir averiamin itim gamizi an akariaghirigha anabo.
Egha ghuariabagh amima, da uari akuvima amozim izi.
- 21 Nan borim, ni bar deragh gan, egh uan nighnizir aghuim ko tuaviba tuisizir arazimin suiragh gavgavigh,
egh tuavir aghuimin gin mangi. Ni aning ataghiraghan marki.
- 22 Nighnizir aghuim ko fofozim ikirimirir ruarim ni daningiva,
egh kurukazir aghuimin min nin firimin ikiam.
- 23 Eghti ni deraghvira tuavimin mangiti,
bizitam nin dagarim mitighti ni irighan kogham.
- 24 Egh ni akuir dughiamin ni atiatingan kogham.
Ni bar deraghvira dakuam.
- 25 Eghti dughiar kuram zuamiram otogh gumazir kurabagh asighasighti, ni atiatingan marki.
Dughiar kamagh gariba izam, mati amozir dafaba ko aminir gavgaviba izi, eghti ni nighnizir aviribar amuan marki.
- 26 Ni fo, ni nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin iki,
eghti a ni ekiarugh egh nin ganam, eghti apaniba uan ivebar ni inighan kogham.

- 27 Eghti gumazitam bititam puvatigh egh uabi daningsi
nïn azangsighti,
ni kamaghin mikiman marki, “Puvati.” Ni a
damuamin tuavim ikiti, ni a daningigh.
- 28 Eghti ni uan namakamin akurvaghamin tuavitam ikiva,
ni datirighin an akurvagh. Ni kamaghin a miki-
man marki,
“Ni tong orarkegh.
Ni gurumzaraghan iziti, ki ni daningam.”
- 29 Nïn namakar nïn boroghira itiba, ni pazi me damusi
nighnighan marki.
Me kamaghin nighnisi, ni men namakar aghuim.
- 30 Ni gumazir arazir kuratam ni gamizir puvatizir tam,
ni puram an atar akabar a gasan marki.
- 31 Ni igharaz darazigh asighasisir gumazamizibar ganiva
men biziba bagh navim dikavan marki.
Egh ni men tuavimin gin mangan marki.
- 32 Guizbangira, Ikiavira Itir God uabi gumazir arazir
kurabagh amibagh ifongezir puvati.
Egha gumazir aghuiba, a me gifuegha egha men
boroghira izi.
- 33 Ikiavira Itir God ghaze, gumazir kuraba uan amuirogh-
boriba sara bar arighiregham.
Egha a gumazir aghuiba uan amuiroghboriba ko
deraghavira me gamua, egha men gari.
- 34 Gumazir uari fava dibovir akabar igharaz daraziv geiba,
God dibovir akaba me mikim me ikarvaghham.
Egha gumazir uan ziaba dikabiriba God bar deravira
me gami.
- 35 Gumazamizir nighnizir aghuiba itiba, ziar ekiaba iniam.
Eghti gumazamizir nighnizir aghuiba puvatiziba, me
uari uan ziabagh asighasigh aghumsigham.

4

Ia fofozir aghuim ko nighnizir aghuim inigh

¹ Nan boriba, ki ian afeziam, ia bar deraghvira nan aghuzir akam baragh,

egh ia mingariba izivazir akaba, deraghvira dagh fogham.

² Aghuzir akar ki ia ganidir kam, a bar dera, eghti ia an suiragh gavgafigh.

³⁻⁴ Nan amebam borir igharazir tam batezir puvati, a nararam ote, egha a bar na gifonge.

Ezi ki aghirimra itir dughiamin uan afeziamin dipenimin itima,

a nan sure gamigha kamaghin na migei,

“Nan akam deraghviram a inigh uan navim datigh, egh an gin mangi, egh ni bar deraghvira ikiam.

⁵ Ni nighnizir aghuim ko fofozir aghuiba inigh.

Egh ni nan akam batogh a bakinighnighan marki.

⁶ Ni nighnizir aghuim ataghiraghan marki.

Ni bar a gifongegh, eghti a bar deraghvira ni geghuvam.

⁷ Nighnizir aghuim, a bar bizibar faraghavira iti.

Guizbangira, ni gin bizir igharazir aviriba iniam, ezi nighnizir aghuim a bar dagh afira, ezi ni a inisi pantem ingar.

⁸ Ni nighnizir aghuim gifuegh pantemin an suiragh, eghti a ziar ekiam ni daningam.

⁹ A kurukazir aghuimin min nin dapanimin iki,

egh a mati atrivimin dapanir asuamin min ikiam.”

Tuavir aghuim ko tuavir kuram

¹⁰ Nan borim, ni bar deraghvira nan akam baragh, egh ni dughiar bar ruarimin ikiam.

¹¹ Ki nighnizir aghuimin nin sure gami,

egha nin akua tuavir aghuimin zui.

- ¹² Ni tuavir kamin mangiti,
bizitam nin tuavim apirighti ni irighan kogham.
- ¹³ Aghuzir akar aghuim, a nin ikirimirimim mingarim.
Kamaghin ni zurara an suiragh deraviram a geghuv,
egh anetaghiraghan marki.
- ¹⁴ Ni gumazir kurabar tuavimin mangan marki,
egh men arazibar gin mangan marki.
- ¹⁵ Egh ni bar moghira tuavir kam gitagh, akirim a gasaragh
mangi bar an saghon iki.
- ¹⁶ Gumazir kuraba arazir kuratam damusi nighnigh egh
dakuighan kogham.
Me arazir kuratam gumazir igharazitam
damighvira, egh me deraghvira dakuam.
- ¹⁷ Arazir kuram ko arazir gumazir igharaziba paza me
gamim,
aning mati men daghem ko dipar me apimming.
- ¹⁸⁻¹⁹ Gumazir kurabar tuavim mitarmer bar ekiamin min
iti.
Gumazir kaba tuavir kamin ghua irava fozir puvati,
bizir manam men dagaribav tifi.
Ezi gumazir aghuibar tuavim mati aruem anaga isiragha,
angazangarim bar ekevegha ghua aruer arizimin tu.
- ²⁰ Nan borim, ni deraghvira kuarim atigh
nan akam baragh.
- ²¹ Ni akar kam deraghviram an suiragh.
Egh a isi uan navim datigh.
- ²² Ni nan akam inigh, eghti akar kam ikirimirir aghuim ni
daningti

nin mikarzim ghuamagheghti, ni bar deraghvira ikiam.

²³ Ezi nighnizir aghuir nin ikirimirim akakazim, a nin nighnizimin otifi.

Kamaghin amizi ni zurara uan nighnizim deraghviram an gan.

²⁴ Ni akar ifavariba ko akar kurabav mikiman marki.

²⁵ Ni tuavir ni mangamimra deraghviram an gan.
Egh ni tintinimin ganan marki.

²⁶ Ni faragh deragh nighnigh, egh gin mangi bizibar amu.
Eghti nin araziba bar deraghviram otivam.

²⁷ Ni zuir tuavir aghuim, ni anetaghiraghan marki.
Egh ni agharir guvim ko ikiriamin gin mangi arazir kuratam bar a damuan marki.

5

Ni gumazir igharazimin amuim okemegh a ko dakuan marki

¹ Nan borim, ni deraghvira kuarim atigh nan akam baragh.
Ki nighnizir aghuim ko fofozir aghuim ni daningasa.

² Eghti ni deragh tuaviba tuisighamin arazim gifoghiva egh tuavir aghuimin gin mangam.
Eghti nin migirigiaba mati gumazim fofozir aghuim ikia migei.

³ Ni fogh, amizitam uan pam ategh, ni gakueghsi, a ni apezeperiva akar aviribar ni mikimiva egh ni gekuigham.
Eghti an akaba zuimin min bar isingham.

⁴ Eghti ni an migirigiabar gin mangighiva, gin an akabagh nighnighti da bar nin ikuvigham.

Amizir kamın akaba mati ni marasinın misozim ame.
Egha a uaghan mati midorozir sabamın mın ni
ginifi.

⁵ Ezi amizir kamaghın amim, a nın akua Gumazamizir
Oveaghuezibar Nguibamın zui. Kar ovever tu-
avimra.

⁶ A ikirimirir aghuimın zuir tuavimın mangasa nighnizir
puvati.
A kamaghın fozir puvati, a tuavir kuramın ghua pura
zui.

⁷ Nan boriba, deraghvira kuariba arighıva nan akam
baragh,
ia akar kam bakinighnighan marki.

⁸ Ni bar amizir kamaghın amimın saghon iki.
Egh ni an dipenimın tiar akamın boroghın mangan
marki.

⁹ Ni a bagh mangigh, egh uan ziar aghuim gasighasigham.
Eghti an pam nın apangkuvighan kogham. A ni
misueghti ni uan igiamram ovegham.

¹⁰ Bizir aghuir ni pamtem ingara iniziba,
da gumazir igharazibar dafaribar mangigham.

¹¹ Eghti arimariam ni inighti ni bar agharim guragham.
Egh ni ovengamin dughiam, ni dakozimın irighiv iki
mizazim iniva arangam.

¹² Egh ni kamaghın mikimam, “Ki bar ongani. Ki man-
maghsua otuegha aghuzir akabar aghua.
Me na akirasa migeir akaba, ki da baraghan aghua.

¹³ Gumaziba aghuzir akabar na migei,
ezi ki men akaba barazir puvati.

¹⁴ Ki datirighın bar moghıra ikufi,
egha gumazamizibar damazibar aghumsiki.”

- 15 Ki ua ni migei, ni gumazir igharazimin mozir dipam aneman marki.
Ni uan amuimra ko iki, egh anarira ko daku, mati gumazim uan mozir dipamram api.
- 16 Ni amizir igharaziba ko dakuti, me boriba bateghti, borir kaba gin nin akuraghan kogham.
Nin amuimra ni bagh boriba bati.
- 17 Ni amizir igharaziba ko dakuti, nin boriba nin akuraghan kogham.
Me gumazir ni fozir puvatizibar akurvaghham. Arazir kam ikufi, nin boribara, ni ko iki.
- 18 God nin amuim deraghviram a damuti, a mati nin mozir dipam,
eghti ni a bagh bar akuegham.
- 19 An ganganim bar derazi an araziba bar aghungi.
Egha a bar ni gifonge, kamaghin amizi ni zurara a ginighnighiva, egh bar a gifongegh. Egh ni zurara an otemning bagh bar akongegh.
- 20 Nan borim, ni manmaghsua gumazir igharazimin amuim ginighnighvira ikia a gifuegha, an otemningin suighasa?
Arazir kam bar ikufi.
- 21 Ni fogh, Ikiavira Itir God ni amir biziba a bar dar gari, egha bar deraghavira nin arazibar gara dagh fo.
- 22 Gumazimin arazir kuram,
ivemin mirara an suira, egha mati benimin min a ikiaghariki.
- 23 Kamagh amir gumazim, a uan ifongiam dikabirir puvatigha arazir bar onganim gami,
eghti an arazir kamning a misueghti an aremegham.

6

Kar arazir maba,

ni dar gin mangan marki

¹ Nan borim, gumazitam gumazir igharazitam da puram
an bizim ini, egh tighar uam a ikarvagham, ezi ni
a ko akam akirigha givagha ghaze,
“Ni a ikarvaghan iburaghti, ki ni bagh a ikarvagham.”
Nin arazir kam bar derazir puvati.

² Nin akar dikirizir kam nirara ikiaghariki,
mati ni uabi ivem agurazi a nin suira.

³ Nan borim, ni gumazir kamın apengan itima, a ni
ikiaghariki. Kamaghın ni iver kam zuamiram an
azenim girigh.

Ni ua mangi a mikemegh, gua akar dikirizir kam ua
anekirigh ni firighirigham. Arazir kam nin ziam
abirazi ni aghumsisi. Pura bizim. Ni mangiva
anekirigh.

⁴ Ni avughsi dakusi nighnighan marki,
ni zuamira mangi.

⁵ Ni iver kam firigh,
mati asizim o kuarazim ivemin uabi firigha arav ghu.

⁶ Ia gumazir amiraziba, ki kamaghın ia mikimasa.
Ia mangiva sibabar araziba deraghvira dar ganigh,
egh nighnizir aghuim inigh.

⁷ Sibaba, da gumazir dapaniba ko
gumazir men faragha zuiba ko gumazir me gativagh
men ganamiba, bar puvati.

⁸ Ezi dagher aviriba itir dughiamın, sibaba dagheba akufi,
egha dagheba otevir dughiam bagha da arisi.

⁹ Ni gumazir amirazim, ni dughiar ruarimın akui.
Ni manadizoghın uan misiam ategh dikavam?

¹⁰ Ezi ni ghaze, “A dera, ki tong dakuigham.

Ki dughiar ovezimin tong avughsegh iki mangi egh gin ua dikavigham.”

¹¹ Ni kamaghin damuti, nin biziba ko dagheba zuamira givaghti, ni gumazir onganarazibagh amim min otogham.

Mati okimakiar gumazim nin biziba bar da okeme.

¹² Gumazir kuraba puram arua ifavaribagh ami.

¹³ Egha me deraghavira uan akabar bighavira migeir puvati.

Me uan namakabagh ifarasa arazir igharagha garibagh amua, uan damaziba ko dafariba, ko suebar araziba akakasi.

¹⁴ Egha me zurara navimin aven ifavarir nighnizibagh amua arazir kurabar amuasa nighnisi, egha gumazibagh amima me gumazir igharazibar aningazi.

¹⁵ Eghti osimtizir ekiam zuamira me batogham, egh me gasighasigham.

Eghti me ua deraghamin tuaviba puvatigham.

¹⁶ Ikiavira Itir God 7plan arazir kurar kabar amuan anogoregha bar dar aghua:

¹⁷ Gumazir uabi uabi fem, gumazir igharazibar gara ghaze, me pura biziba.

Gumazir akar ifavaribav geim.

Gumazir pura gumazir igharazibav sozi me ariaghirim.

¹⁸ Gumazir arazir kuram damuasa nighnizim.

Gumazir zuraram arazir kuram damuasa ivemarim.

- 19 Gumazir kotiamin aven ifavarir akabav geim.
Gumazir aveghbuabagh ami me uarir aningazim.
Ni gumazir igharazimin amuim ko dakuan marki
- 20 Nan borim, ni uan afeziam ko amebamin akar gavgaviba
baragh,
egh da bakinighnighan marki.
- 21 Ni aningin akaba inigh uan navim datigh, egh zurara
dar gin mangi,
eghti da nin firimin kurukazir aghuimin min ikivira
ikiam.
- 22 Ni daruamin dughiamin, akar kam tuavim nin akak-
agham.
Egh ni dakuamin dughiamin, akar kam nin ganam.
Egh ni dikavamin dughiam, akar kam nighnizir
aghuim ni daningam.
- 23 Akar Gavgavir kaba, mati lamin angazangarim, tuavim
nin akakagham.
Aningin akaba nin dabirabir aghuim bagha ni migei,
egha ni akiri.
- 24 Aningin akaba nin akurvaghti,
ni gumazir igharazimin amuimin apezeperir akam
baraghan kogham.
- 25 Ni amizir munamin mikarzir ganganir aghuimin ganiva
a gakongan marki.
A nin ganiva ni gekuighti ni a bagh mangan marki.
- 26 Gumazitam tuavimin amizim koma akua arazir kuram
gami, a ivezir ekiam damuan kogham, mati dagher
muziarimin ivezim.*

* 6:26: Hibrun akam deragha akar kamin mingarim abighizir puvati. Gumazir maba akam gigha ghaze, "Egh ni zurara tuavimin amizim bagha arui, ni uan biziba bar da tegh egh onganarazir gumazim min ikiam."

Ezi gumazitam, gumazir igharazimin amuim koma akui, a bar ivezir ekiam damuam. Egh a uaghan aremegham.

²⁷ Ni avim uan evarim boroghin an suiraghti, nin korotiam ti isigham, o?

²⁸ Ni avim gisin daruti, avim ti nin suemin isigham, o?

²⁹ Kamaghira, ni gumazir igharazimin amuim ko dakuighti, me bar pazavira ni damighti ni bar ikuvigh ivezir kuram gitaviraghan iburagham.

³⁰ Gumazitam mitiriam an aghiti a daghetam okemeghti, me mighigh an ataran kogham.

³¹ Me bizir an amizir kamin apighiva a isi kotiam datighti, a bizir kaba bar da ikarvagh, an dipenimin itir biziba bar ada da inigham.

³² Ezi gumazim, gumazir igharazimin amuim koma akui, a bar derazir puvatigha egha bar onгани. Gumazir kam, a uabi uabi gasighasisi.

³³ Gumazamiziba a misoghiva akar kurabar a mikimiva an ziam gasighasigham, eghti aghumsizim an iki mamaghira ikiam.

³⁴ E fo, gumazim, gumazir igharazimin amuim koma akui, an osimtizir ekiam gami.

Kamaghira, amizir kamin pam bar puvira aningaghegh bar pazavira gumazir kam damigh ivezir kuram a daningiva, egh an apangkuvighan kogham. Bar puvatigham.

³⁵ An arazir kurar kam ikarvaghamin dagiatam inian aghuagham.

An aningagharir ekiar kam givaghan kogh kamaghira ikiam.

7

- ¹ Nan borim, akar kam bar pin ko,
ni pamtem nan akamin suiraghti a nin nighnizimin
iki.
- ² Ni nan akam deraghviram an gin mangi, ni deraghvira
ikiam.
Egh deraghvira nan akamin gan, mati ni uabi uan
damazim geghufi.
- ³ Ni nan akam inigh uan navim datighti a iki mamaghira
ikiam,
mati ring zurara nin dafarimin iti.
- ⁴ Nighnizir aghuim, ni ko mamaghira ikia, mati nin
buaramizim ni ko iti.
Fofozim, a mati nin roroar aghuim.
- ⁵ Eghti gumazir igharazimin amuim uabi ko dakusi
apezeperir akabar ni mikim ni gaghonti,
nighnizir aghuimra ni mikemeghti, ni an akamin gin
mangan kogham.

Gumazir igiabar ikiangsizir akaba

- ⁶ Dughiar mamın ki uan dipenimin aven winduan
boroghin tughav ikia
egha tuavimin gari.
- ⁷ Egha ki gumazir igiabar garima me tuavimin mangigh
zegh gami.
Egha me nighnizir aghuiba ko fofoziba puvati. Egha
mav bar paza ghu.
- ⁸ Egha gumazir igiar kam,
amizir kurar mamın dipenimin boroghin arui.
- ⁹ Ezi aruem iraghugha givazi,
aminim bar pirasava ami.
- ¹⁰ Ezi amizir kam tuavimin amizimin min kurukegha,
gumazir kam gekuigh uabi mikinasa.
Egha amizim ghuava a bato.

- ¹¹ Amizir kam, an aghumsizir puvatigha puv ifaghati,
egha deragha dipenimin apiaghirir puvati.
- ¹² Egha a zurara gumaziba buria
tuaviba ko biziba amadir danganiba ko uari akuvir
danganiba bar dagh arui.
- ¹³ Ezi ki garima, amizir kam gumazir igiar kam muigha an
tori.
Egha an damazimningra gara egha kamaghin a
migei,
- ¹⁴ “Ki datirighin ofan mam gami,
ezi ofan kamın asizir nar mam nan dipenimin iti.
- ¹⁵ Kamaghin amizi, ki uan dipenim ategha egha ni buriasa
izi.
Egha ki ni bato.
- ¹⁶ Ki uaghan misiar aghuim uan dipenimin anakiri.
Egha ki Isipin kantrin inir avaver dirir aghuiba itiba
isa, misiar kamın da ghuani.
- ¹⁷ Egha ki pauran mughuriar bar aghuim zuiba,
misiar kam ginge.
- ¹⁸ Ni na ko izi!
Ga uaning gikararangiva daku mamaghira ikiti
aminim tiragham.
- ¹⁹ Ni nan pamin atiatingan marki.
A dipenimin itir puvati. A saghon ghugha maghira
iti.
- ²⁰ A dagiar aviriba inigha da sara ghu. Egh zuamira
izeghan kogham.
Wighin pumuning givaghti a ua izam.”
- ²¹ Egha amizir kam, gumazir kamın navim damuti a
dikavasa,
akar isingtizir aghuiba ko apezeperir akabar a gifar-
ava a gakaghora an navim ginifi.

- ²² Ezi gumazir kam amizir kamin akam baregha zuamira
amizir kamin gin dipenimin ghu,
mati bulmakau me a misueghti an aremeghasa a
inigha zui. Egha mati asizir mam azuazimin aven
ghu.
- ²³ Ezi gumazir kam kamaghin fozir puvati, afuzitam an
dighorim mitivam.
A mati kuarazir mam mighegha ivem itir dangan-
imin zui. Egha a fozir puvati, ivem an suiraghti an
aremegham.
- ²⁴ O nan boriba, ia oragh,
ia deraghvira nan akam baragh.
- ²⁵ Ia uan naviba ateghti
da amizir kamaghin amimin gin mangan marki.
- ²⁶ Guizbangira, gumazir bar aviriba
amizir kamaghin amimin agharimin ariaghire.
- ²⁷ An bighan zuir tuavim mati ni ovevem bagha firim
mikinigha ghu.
Ia tuavir kamin mangam, ia Gumazamizir
Oveaghuezibar Nguibamin zuir tuavimin ghugha
gifa.

8

Nighnizir aghuim, en akurvasi

- ¹ Nighnizir aghuim, mati amizir mam tughav ikia
egha en dei.
- ² Egha a tuavimin boroghira itir danganir pin tibar tuivav
ikia
egha uaghan tuavir akabar tuivav iti.
- ³ Egha a nguibar ekiamin danganir uari akuvimin tughav
ikia,

kamaghin dei,

⁴ “Ki gumamaziziba bar ian dei.

⁵ Ia gumazir fofoziba puvatiziba, ia izi fofozim ini.

Ia gumazir nighniziba puvatiziba ia nighnizir aghuim ini.

⁶ Ia deraghvira na baragh, ki akar bar aghuim ia mikimasa.

Nan akam guizin araziba ian akagham.

⁷ Ki zurara guizbangin akamin gun ia migei.

Ki akar kurar maba bar adar aghua.

⁸ Nan akaba da guizbangira.

Ki akar ifavarir tam mikemeghan kogham.

⁹ Gumazir nighnizir aghuim ko fofozim itiba,

me bar nan akam gifogha ghaze, akar kam bar guizbangira.

¹⁰ Nan aghuzir akaba ko fofozim, aning bar deragha silva ko golin aghuim gafira.

Kamaghin ia silva ko gol bagh nighnighan marki. Ia pamtem nan akaba inisi nighnigh.

¹¹ “Ki uabi ki nighnizir aghuim, egha ki dagiar igharagha gari bar pin koziba ko

bizir ia bar ifongezibagh afira.

¹² Ki dabirabir aghuimin arazim gifo.

Egha ki fofoziba bar iti, egha ki biziba bar da tu-isighamin fofozim iti.

¹³ Ezi gumazir Ikiavira Itir Godin apengan ikia an atiatiba, me arazir kurabar aghua.

Ki, akaba batozir arazim ko, gumamaziziba uarira uan ziaba fer arazim ko, bizir kurabagh amir arazim ko, akar ifavaribav geir arazim, ki bar dar aghua.

- ¹⁴ Ki nighnizir aghuim gumamazibar aningiva, egh men akurvaghti me ingangarir aghuibar amuam.
Ki nighnizir aghuim ko gavgavir ekiam iti.
- ¹⁵⁻¹⁶ Ki atriviba ko gavmanin gumazir dapanibar akurvazima me uan kantribagh ativagha bar deraghavira men gara,
egha arazir aghuiba arisi, eghti men kantribar gumamazimba arazir aghuibar gintigham.
- ¹⁷ Ezi gumamazizir manaba gavgavigha na buri, me nan ganam.
Ezi gumamazizir manaba na gifonge, ki uaghan bar me gifuegham.
- ¹⁸ Ki ziar ekiam ko dagiar aviriba isi gumamazibar aningasa.
Ki men akurvaghti me arazir aghuimin gin mangiva, bizir bar aghuiba iniam.
- ¹⁹ Ezi bizir ki me ganidiba,
bar guizin gol ko guizin silva gafira.
- ²⁰ Ki zurara arazir aghuimin gintisi.
Ki dughiaba bar guizin arazibar gin zui.
- ²¹ Ki bizir aghuir aviriba gumazir na gifongezibar dipenibagh arisi.
Ezi men dipeniba bar izefi.
- ²² “Bar fomira fomira, Ikiavira Itir God tighar bizibar ingaramin dughiam, a faragha nan ingari.
Egha a gin bizir igharazibar ingari.
- ²³ Bar fomira, a tighar nguazimin ingaram,
a nan ingarizi ki iti.
- ²⁴ A tighar ongarim ko dipabar ingaram,
ki faragha oto.

- ²⁵ A tighar mighsiar ekiaba ko dozibar ingaram, ki faragha oto.
- ²⁶ A nguazir asizir zariba ko nguazir mineminiar tamin ingarizir puvatizi, ki faragha oto.
- ²⁷ Ki Ikiavira Itir God ko itima, an overiam gamizima, an oto.
Ki itima, an overiam ko ongarim uaning mitivi naghin mitaghniar ati.
- ²⁸ Ki itima, a ghuriabagh amizima da overiamin iti.
Ki itima, a dipabagh amizima da nguazim abigha anaga nguazim bar agizivazi ongarir ekiam oto.
- ²⁹ Ezi an Akar Gavgavimin ongarim migia ghaze, Ongarim, ni izivagh mangi mitaghniar ki atizimin tugh, egh an ikiavkinan marki.
Ki itima, God nguazim ikiamin danganimin abara.
- ³⁰ Ikiavira Itir God ingangarir kabagh amir dughiamin, ki a ko itima a na misevezi, ki mati fofozir gumazim ingangarimin gari.
Dughiaba zurara ki a ko itima, a na bagha bar akonge.
Ezi ki uaghan a ko ikiasa bar akonge.
- ³¹ Dughiaba bar ki nguazimin itir bizir a ingarizibar gara bar akonge. Egha ki gumazimiziba bagha bar akonge.
Kamaghin amizi, ki Ikiavira Itir Godin damazimin bar akuegha ikia mamaghira iti.”
- ³² Ezi nighnizir aghuim ua kamaghin migei, “Nan boriba, ia deraghvira nan akam baragh egh nan arazibar gin mangi.
Ia kamaghin damuva, ia bar akuegham.
- ³³ Ki ian sure damuti, ia nighnizir aghuim ko fofozim iniam.
Egh ia akirim ragh nighnizir kam gasan marki.

- ³⁴ Gumazamizir deraghvira nan akam baraziba, me bar akongegh.
Me zurara dughiabar iza nan dipenimin tiar akamin boroghira tuivav ikia egha na mizuai, ezi ki akam me ganidi.
- ³⁵ Na inizir gumazamiziba, me ikirimirir aghuim isi.
Ezi Ikiavira Itir God bar me gakonge.
- ³⁶ Ezi gumazamizir na inizir puvatiziba, me uarira uarigh asighasisi.
Ezi gumazamizir bar na gifongezir puvatiziba, me mati gumazamizir ovevem gifongeziba.”

9

Nighnizir aghuim gumazamizibar dei

- ¹ Nighnizir aghuim, amizimin min, uan dipenimin ingari.
Egha a gavgavim dipenim daningiva egh anesingasa,
7plan guarir akinibar dighoribagh amigha da kuni.
- ² Egha an asizim misuegha dagheba isai, egha wain sara vereverezi, a isingi.
Egha a dagher dakozim akirigha gifa.
- ³ Egha uan ingangarir amiziba amangizi
me ghua nguibamin tongin danganir mighsiamin
tuivighav ikia kamaghin dia migei,
- ⁴ “Ia gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba ko gumazir onganiba,
ia nighnizir aghuimin dipenimin izi.
- ⁵ Nighnizir aghuim ia migia ghaze,
Ia izi nan daghebar amiva, egh wainin dipar ki ia bagha veregha givazimra ami.
- ⁶ Ia uan arazir onganiba atakigh, egh izi ikirimirir aghuim ini.
Egh ia nighnizir aghuimin tuavimin mangi.”

Gumazir pumuningin arazimning

- ⁷ Ni gumazir uabi fa dibovir akabav geim akiram, an akar kuram ni ikaragham.
Eghti ni gumazir kuram akiram, a ni misuegh nin mikarzim gasighasigham.
- ⁸ Kamaghin, ni akaba batozir gumazim akiran marki. A bar nin aghuagh nin apanim damuvira ikiam.
Eghti ni gumazir nighnizir aghuim itim akirighti, a ni gifuegham.
- ⁹ Ni gumazir nighnizir aghuim itim, akam a daningam, eghti nighnizir aghuiba a giziv mangivira ikiam.
Egh ni gumazir aghuimin sure damuti, an fofozim ekiv mangivira ikiam.
- ¹⁰ Ni nighnizir aghuim inisi, ni faragh Ikiavira Itir Godin atiating an apengan iki. God a bar deragha arazir kuratam an itir puvati.
Ni fofozir aghuim inisi, ni faragh deraghviram a gifogh.
- ¹¹ Nighnizir aghuim ni damuti ni dughiar ruarimin nguazimin ikiva,
ni azenir aviribar ikiam.
- ¹² Ni nighnizir aghuim inigh, egh ni uabin akurvagham.
Egh ni uabi fi dibovir akabav kimiva, egh ni uabira uabi gasighasigham.

Arazir onganim, gumazamizibar dei

- ¹³ Ezi arazir onganim mati amizir mam pura ifaghata tintinibar tiarim akari.
Egha arazir aghuim gifozir puvati.
- ¹⁴ Ezi an dipenim nguibamin tongira danganir pin itimin iti.
Ezi a tiar akamin boroghin aperaghav iti.

- ¹⁵ Egha gumazamizibar gari, me uan ingangariba bagha zui,
ezi a uabin bighan izasa men dei. A kamaghin migei,
¹⁶ “Ia gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba ko gumazir onganiba,
ia nan dipenimin aven izi!
¹⁷ Dipar ni okemeghamim, a bar isingham.
Eghti dagher ni modogh damamim, a uaghan bar isingham.”
¹⁸ Ezi gumazir an akam baraziba, me fozir puvati, an dipenim mati oveaghuezibar dipenim.
Me fozir puvati, gumazir a bagha ghueziba,
me datirighin Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin iti.

Solomonin akar aghuiba

10

(*Sapta 10:1--22:16*)

Solomonin aghuzir akar oteviba

¹ Kar Atrivim Solomonin aghuzir akar oteviba, da dabirabir aghuimin arazimin gun migei:

Borim nighnizir aghuim ko fofozim ikiam, eghti an afeziam bar akuegham. Eghti borim arazir onganimin gintighti, an amebam bar osemegham.

² Ni arazir kuramin gin mangiva egh dagiaba bar izi-vaghti, nin dagiaba ni damuti ni deraghvira ikian kogham. Eghti ni arazir aghuimin gintighti, God nin akurvaghti ni dughiar ruarimin ikiam.

³ Ikiavira Itir God gumazir aghuiba ataghrazi me mitiriba sara itir puvati. A gumazir kuraba ataghrazi, me bizir me ifongeziba isir puvati.

⁴ Ni ingarir puvati, ni biziba puvatigham. Egh ni bar puvira ingariva, egh ni bizir aviriba ikiam.

⁵ Gumazir nighnizir aghuim itim, a dagheba asir dughi-amin a da isa da akufi. Ezi dughiar kamin gumazir akua ingarir puvatizim, an adarazi a bangin bar aghumsigham.

⁶ God gumazir aghuiba deraghavira me gami. Ezi gumazir kuram, gumazir igharazibagh asighasighasa nighnigha, nighnizir kurar kaba modi.

⁷ Gumazir aghuitam aremegham, gumazamiziba a ginighnigh egh bar akuegham. Ezi gumazir kuraba ariaghiri, gumazamiziba zuamiram me bakinighnisi.

⁸ Gumazir nighnizir aghuim itim, a gumazir igharazibar akar aghuiba barasi. Ezi gumazir onanigha puram akam araim, a bar ikuvigham.

⁹ Gumazir aghuiba deraghvira ikiam. Ezi gumazir arazir kurabagh amim, a uan arazir kuraba mongiva avegham, God adagh fogham.

¹⁰ Gumazir guizin akam avaragha a modim, an osimtizibagh ami da otifi. Gumazir pura guizin akaba bigha migeim, a gumazamizibagh amizi, me navir amirizimin ikia deraviram apia.

¹¹ Gumazamizir aghuibar akaba, mati dipar ikirimirir aghuim anidim. Ezi gumazamizir kuraba me gumazir igharazibagh asighasighasa nighnisi, ezi men akaba men nighnizir kurar kaba modi.

¹² Navir kuramin arazim osimtiziba fema da otifi. Ezi igharaz darazigh ifongezir arazim, an arazir kuraba bar da ave.

¹³ Gumazir nighnizir aghuim itim, a zurara uan nighnizir aghuimin gun migei. Ezi gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me fidizimin an akiragharim misuegham.

¹⁴ Gumazir nighnizir aghuim itim zurara fofozir avirir igharaziba isa egha zuamira dar gun migeir puvati. Eghti

gumazir niĝhnizir aghuim puvatizim, a pura tintinibar akabav kim mangiti, osimtizim zuamiram otogham.

¹⁵ Gumamazir dagiar aviriba itiba, men dagiar aviriba me geghuva men garima, me deraghvira iti, mati nguibamin divazir gavgavim anekiaruzi an gumamaziziba deravira iti. Ezi onganarazibagh amir gumamaziziba biziba puvati, kamaghin me ikuvigham.

¹⁶ Gumazir aghuim ikirimirir aghuim iniam, mati gumazim uan ivezir aghuim isi. Ezi gumazir kuraba arazir kurar aviribagh amima da otifi.

¹⁷ Gumazim, gumazir igharaziba ateghti me anerkiram, eghti a ikirimirir aghuimin tuavimin ikiam. Eghti gumazim, me anerkirasav amima ana aghua, a tuavir kam gitagha gifa.

¹⁸ Gumazim igharaztavın aghuagha navir kuram an ikia, egha bizir kam mongasava ami, kamaghin a zurara akar ifavaribav gei. Ezi gumazim igharaztavın girakirangin a migei, a mati gumazir bar onganim.

¹⁹ Gumazir akar aviribav geim, an akar kabar arazir kuraba otifi. Ezi gumazim akar aviribav geir puvati, a niĝhnizir aghuim iti.

²⁰ Gumazir aghuimin akaba mati guizin silva. Ezi gumazir kuramin niĝhniziba pura biziba, egha da bar derazir puvati.

²¹ Gumazir aghuimin akaba zurara gumamazizir aviribar akurvasi. Ezi gumazir niĝhnizir aghuiba puvatiziba, men niĝhniziba bar paza zui, kamaghin me arimighiram.

²² Ikiavira Itir God uabi bizir aghuiba e ganidi, egha an osimtiziba e ganidir puvati.

²³ Gumazamizir nighnizir aghuiba puvatiziba, me arazir kurar igharazibar amuasa bar akonge. Ezi gumazamizir nighnizir aghuiba itiba, me arazir aghuibar amuasa bar akonge.

²⁴ Gumazamizir kuraba bizir aviribar atiati, eghti bizir kaba me bativigham. Eghti gumazamizir aghuiba bizir aghuir me bar ifongeziba iniam.

²⁵ Dughiar kuram gumazamizir kuraba batogham, bizir kam bar me agivagham, mati amozir ekiam izima aperiam me avigha ghu. Ezi gumazamizir aghuiba zurara gavgavigha egha deraghvira iti.

²⁶ Ni gumazir amirazim inighti a nin ingangarim damuan marki. Guizbangira, ni bar an aghuagham, mati ni dagher avivizim amezi a nin akam misosi, egha mati avir migharim nin damazimningin zui.

²⁷ Ni Ikiavira Itir Godin atiating an apengan ikiva egh ni dughiar ruarimin nguazimin ikiam. Ezi gumazamizir kuraba dughiar otevimin ikegh, egh me aremegham.

²⁸ Gumazamizir aghuiba Ikiavira Itir God mizuamti, a dughiar aghuim me daningam, eghti me bar akuegham. Eghti gumazamizir kuraba pura mizuamiva, dughiar aghuimin ganighan kogham.

²⁹ Ikiavira Itir God bar deraghavira gumazamizir aghuibar gari. Egha a gumazamizir arazir kurabagh amiba gasighasisi.

³⁰ Gumazamizir aghuiba deraghavira uan nguibamin ikivira ikiam. Eghti gumazamizir kuraba kamaghin ikeghan kogham.

³¹ Gumazamizir aghuiba nighnizir aghuir aviriba ikia, egha me dar gun gumazamizibav gei. Ezi gumazir akar kuram migeim, me an migirigiam atugham.

³² Gumazir aghuim bar fo, akar manaba gumazamizibar akurvasi. Ezi gumazir kurabar akaba gumazamizibar navibagh amima me osei.

11

¹ Gumazir biziba amadiba, ko gumazir bizibagh iveziba, me gumazamizibagh ifara pura biziba me dama da isima, Ikiavira Itir God men arazir kam bar an aghua. Egha a gumazir biziba deraghavira da amaga egha dagh iveziba, a bar me gakonge.

² Gumazir uarira uan ziaba feba bar aghumsizir ekiam iniam. Ezi gumazir nighnizir aghuim itiba, me uari dikabiri.

³ Gumazir aghuir Godin gin zuiba, me arazir aghuibara gin zui. Ezi gumazir ifavaribagh amiba, me uan ifavariba bangin bar ikuvigham.

⁴ Ikiavira Itir God nin arazir kuraba ikarvaghamin dughiamin, nin dagiar aviriba nin akuraghan kogham. Eghti ni arazir aghuimin gin mangam, nin arazir kam nin akuraghti ni zuamiram aremeghan kogham.

⁵ Gumazir aghuiba, men arazir aghuiba men akurvaghti, me tuavir aghuimin mangam. Ezi gumazir kuraba, men arazir kurabara, me gamima me iri.

⁶ Gumazir aghuiba, men arazir aghuiba, men akurvazi me deraghavira iti. Ezi gumazir ifavaribagh amiba, me bizibagh ifuer arazimra, me ikiaghariki.

⁷ Gumazir kuraba ghaze, me uari uan gavgavibar bizir aghuir aviriba iniam. Egh me aremeghamin dughiamin, me bizir kaba inighan kogham.

11:1: Ofa Gami 19:35-36; Godin Araziba 25:13-16; Aghuzir Akaba 16:11

⁸ Osimtizim gumazir aghuim batoghti, Ikiavira Itir God an akurvaghäm, eghti osimtizir kamra gumazir arazir kurabagh amibar otivti, tina men akurvaghäm.

⁹ Gumazir kuraba mikimti, men migirigiaba gumazamizir igharazibagh asighasighäm. Ezi gumazir aghuibar nighnizir aghuiba, men akurvaghti, me deraghvira ikiam.

¹⁰ Gumazir aghuibar dabirabim deraghaviram otoghti, nguibamın itir gumazamiziba bar akueghäm. Eghti gumazir zurara arazir kuram gamuavira itim aremeghti, nguibamın itir gumazamiziba bar akueghäm.

¹¹ Gumazir aghuiba zurara arazir aghuiba uan nguibar averiamın dagh ami, ezi da nguibam gamima a dera. Ezi gumazir arazir kurabagh amiba, me akar kurar igharazibav gei, ezi bizir kam nguibam gasighasisi.

¹² Gumazim akar kurabar gumazir igharazibav giava me gasighasisi, a mati gumazir onganım. Ezi gumazir nighnizir aghuim itim, a uan akam dukuagha egha puram akar kabav geir puvati.

¹³ Gumazir migirigiar aviribagh amim, a uan guizin rooroamın akar mogomebar gun migei. Ezi gumazir uan rooroam baghavira itim, a uan guizin rooroamın mogomer akabar gun migeir puvati.

¹⁴ Gavmanın gumazir dapaniba nighnizir aghuiba baraghan kogh, egh deraghvira gumazamizibar ganiva egh tuavir aghuimın men akakaghan koghti, kantri ikuvighäm. Eghti gumazir aviriba nighnizir aghuiba isi gavmanın gumazir dapanibar aningti, kantri deraghvira ikiam.

¹⁵ Gumazir mam pura bizir mam inigha, a ikarvaghasa ni koma akam akiri, egha a uabi a ikarvaghan ibura, kamaghın ni gın osimtizir ekiam ikiam. Ni deraghvira ikisi, arazir kam akirim ragh a gasaragh.

¹⁶ Amizir apangkuvir arazibagh amim, gumazamiziba ziar ekiam a daningam. Ezi gumazir apangkuvir puvatiz-iba, me dagiar aviriba ko biziba iniasa ifonge.

¹⁷ Ni gumazir munamin apangkuvigha deraghaviram a gami, egha arazir kamin ni deragha uabi uabi gami. Egha ni gumazir igharazim deragha a gamir puvati, kamaghin ni pazavira uabi uabi damuam.

¹⁸ Gumazir kuraba inizir biziba, me ghaze da men akuragham, da bar men akuraghan kogham. Da mati pura bizir kiniba. Ezi gumazir arazir aghuibagh amiba, me guizin ivezir bar aghuim iniam.

¹⁹ Gumazir arazir aghuim pamten an gin zuiba, me ikirimirir aghuim iniam. Ezi gumazir arazir kurabar amuasa bar gavgaviba, me arimighiram.

²⁰ Ikiavira Itir God, gumazir nighnizir kuraba itiba, bar men aghua. Egha a gumazir deraghviram aruiba, bar me gakonge.

²¹ Bar guizbangira, ikiavira Itir God gumazir arazir kurabagh amiba tuisigh, egh pazivira me damuam. Eghti gumazir arazir aghuibagh amiba, me kotiamin miseveg-hirigham.

²² Amizir ganganir aghuim gamir mam, a zurara deragha nighnigha bizibagh amir puvati, a mati dam me bar deraghaviram anesigha, golin ringin aghuim an atinim garu.

²³ Ikiavira Itir God bar gumazamizibar nighniziba ko men ifongiabagh fo. Ezi gumazamizir aghuiba me nighnizir aghuiba iti. Kamaghin amizi, a bizir aghuiba me ganidi. Ezi gumazamizir arazir kurabagh amiba, me nighnizir kuraba iti, kamaghin amizi, a men arazir kuraba ikarvasi.

²⁴ Gumazir maba uan dagiaba ko biziba isa gumazir igharazibagh aniga egha men akurvasi. Egha me gin uari uan ingangaribar dagiar aviriba isi. Ezi gumazir maba ghaze, me gumazir igharazibar akurvaghasa iti, egha me aghuagha uan dagiabar suira, egha gin me uari bar dagiaba puvati.

²⁵ Gumazamizir biziba isa gumazir igharazibar akurvazim, a uabi bizir aviriba isi. Egh ni gumazir igharazibar akurvaghti, me uaghan nin akurvagham.

²⁶ Gumazim, me an daghebagh ivezasava amima a uan daghebar anogoroke, eghti me akar kurabar a mikimam. Eghti gumazim uan dagheba ateghti gumazamiziba dagh ivezegham, me bar a gakuuegham.

²⁷ Gumazir arazir aghuim bagha ingarava an gin zuim, gumazamiziba bar a gifuegham. Eghti gumazir arazir kuram gamuavira itim, dughiar kuram a bativam.

²⁸ Gumazim suam, nan dagiabara nan akurvaghti ki deraghvira ikiam, puvati, a mati temer dafarir midiarim iri. Eghti gumazir aghuiba me bar deraghvira ikiam, mati temem dafarir igiaba an iti.

²⁹ Gumazim uan adarazir osimtiziba me darigh mangiti, gin an afeziam aremeghti, a bizitam bar a inian kogham. Eghti kamaghira gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me biziba bar ada ategham, egh me pura gumazir nighnizir aghuiba itibar ingangarir gumazir kinibar min ikiam.

³⁰ Arazir aghuimin daghem, a mati ikirimirir aghuim anidir temem. Ezi gumazir nighnizir aghuim itim, a gumazir igharazibagh amima me iziva a ko ikiasa ifonge.

11:24: Onger Akaba 112:9

11:28: Onger Akaba 1:3; 92:12; Jeremaia 17:8

11:30: Daniel 12:3; 1 Korin 9:19; Jems 5:20

³¹ E fo, gumazir aghuiba me nguazir kamin ikia uan araziba bagha ivezir aghuim isi. Ezi e bar fo, gumazir arazir kurabagh amiba me uan ivezir kuram gitaghan kogham. Ikiavira Itir God guizbangira me daningam.

12

¹ Gumazir fofozim gifongezim, a gumazir igharazim an arazir kuraba bagha anekirasa, a bar akonge. Ezi gumazim, a igharazitav an arazir kuraba akirasava amima an aghua, a mati bar gumazir onganim.

² Gumazamiziba arazir aghuimin gin zui, Ikiavira Itir God bar me gifuegha an navim bar men dera. Egha gumazir arazir kurabar igharaz darazir amuasa nighniziba, Ikiavira Itir God ghaze, a me gasighasigham.

³ Gumazim arazir kuram gami, bizir kam an akuraghti a deraghvira daperagh egh gavgavighan kogham. Ezi gumazim arazir aghuimin gin zui, a mati temem biba ikia bar iraghu, eghti gumaziba anesiv avegham.

⁴ Gumazir tamin amuim arazir aghuim gami, ezi bizir kam ziar ekiam an pam ganidi. Ezi amizim arazir kurar aviribagh amizi, an pam aghumsisi, ezi amizir kam mati arimariar kuram an pamin agharibagh amua, egha an pam gasighasisi.

⁵ Gumazamizir aghuiba zurara arazir aghuir magh garibar bar gumazamizibar amuasa nighnisi. Ezi gumazamizir kuraba zurara gumazamizibagh ifarir arazibagh nighnisi.

⁶ Gumazamizir kurabar akaba, osimtiziba gumazamizibagh aniga me gasighasisi. Ezi gumazamizir aghuibar akaba, gumazamizir osimtiziba itibar akurvasi. Ezi gumazamizir kaba me deraghvira ikiam.

⁷ Gumazim arazir kuram damigh, a bar ikuvighti an adarazi uaghan bar givagham. Eghti gumazir aghuimin adarasi, me deraghvira iki mamaghira ikiam.

⁸ Gumazim nighnizir aghuim ikiam, eghti gumazamiz-iba an ziam fam. Eghti gumazimin nighnizim ikuvigham, eghti me an ziam dikabiragham.

⁹ Ingangarir gumazir kinim uan dagheba bagha puvira ingara, egha an dabirabim dera. Egha an dabirabim, gumazir ifara uan ziam fa dagheba otevimin dabirabim gafira.

¹⁰ Gumazir aghuiba uan asizibar apangkuva egha deraghavira men gari. Ezi gumazir kuraba bar pazaviram uan asizibagh ami.

¹¹ Gumazim deraghavira uan azenimin ingarava, a dagher aviriba iti. Ezi gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, a ingangarir aviriba pura dagh ami, da an akuraghan kogham.

¹² Gumazir kuraba gari, gumazir maba arazir kurabagh amua bizir aviriba isi, ezi me men bizir kaba bar dagh ifonge. Ezi gumazir aghuiba me uan arazir aghuibar biziba isi.

¹³ Gumazir kurabar akaba, men suiki. Eghti osimtizim gumazir aghuiba batoghti, me an misiviregham.

¹⁴ Nin migirigiaba ko araziba da deraghti, bizir kaba nin akuraghti ni ivezir aghuim iniam.

¹⁵ Gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me ghaze, men arazibara dera. Ezi gumazir nighnizir aghuiba itiba, me gumazir igharaziba ataghirazi me nighniziba me ganidi.

¹⁶ Gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me zuamira gumazir bizibar me gamibar aningagham. Eghti gumazitam, gumazir nighnizir aghuim itim akar kuramin a mikemeghti, an akar kam gin amadagham.

¹⁷ Gumazir guizbangira mişeim, a kotin aven ikia guizbangin akamin gun mişei. Egh a gumazir ifarim, kamaghin a kotin aven akabagh ifari.

¹⁸ Gumazim deraghvira nighnizir puvatigha mişei, an akaba gumazir igharazimin navim gasighasigham, mati midorozir sabam a miti. Ezi gumazir nighnizir aghuim itim, a mati marasinin aghuim gumazamizibar akurvasi.

¹⁹ Ifavarir akam, a dughiar otevimra ikiam, eghti gumazamiziba a bakinighnigham. Ezi guizbangin akam, a dughiar ruarimin iki mamaghira ikiam.

²⁰ Gumazamizir arazir kurabar amuasa nighniziba, me uarira uarigh ifari. Ezi gumazir gumazamizibar akurvaghti me navir amirizimin ikiasa nighnizim, a uabi bar akongegham.

²¹ Gumazamizir aghuiba osimtiziba bativir puvati. Ezi gumazamizir arazir kurabagh amiba, osimtizir aviriba batifi.

²² Ikiavira Itir God bar moghira gumazamizir akar ifavaribav geiba, bar men aningagha men apanim gami. Egha a gumazamizir guizbangin arazimin gin zuiba, me bagha bar akonge.

²³ Gumazim bizibar amuamin nighnizir aghuim gifo, a zuamira uan nighnizir aghuimin gun mişeir puvati. Ezi gumazim nighnizir aghuiba puvati, a puram akam arai. Ezi gumazamiziba an akaba baragha egha me fo, a mati gumazir akam araim.

²⁴ Gumazir puvira ingarim, an atrivimin min otogham. Ezi gumazir amiraziba, me pura ingangarir gumazir kini-bar min otivagham.

²⁵ Gumazir zurara nighnizir aviribagh amim, an navir averiam bar a basemeghti, an nighniziba ikuvigham. Eghti gumazitam gumazir kam akar aghuimin a mikimti, an navim deragham.

²⁶ Gumazir aghuiba tuavir aghuimin uan namakabar akakasi. Ezi gumazir arazir kurabagh amiba tuavir aghuim ategha tuavir kinimin ghu.*

²⁷ Gumazir amiraziba asizitam misoghsi mangi, a misuegh a inighan kogham. Ezi gumazir puvira ingariba, me uan ingangariba a gefi.

²⁸ Gumazir arazir aghuimin gin zuim, a ikirimirir aghuarim iniam. Egh gumazir tuavir aghuir kamin gin zuim, an ovevemin tuavimin gin zuir puvati.

13

¹ Borim nighnizir aghuim ikiva, a uan afeziamin akam baragham. Ezi akaba batozir gumazim, a gumazir igharaziba anakiran an aghua.

² Gumazim akar aghuibar gumazamizibav gia, bizir aghuiba isi. Ezi gumazir ifariba, me gumazir igharazibagh asighasizir araziba bagha bar ifonge.

³ Gumazim faragh deraghvira nighnigh egh gin bizibav kim, egh a deragh ikiva ikuvighan kogham. Ezi gumazir pura akar aviribav geiba, me ikuvigham.

⁴ Gumazir amirazim bizir aviriba iniasa bar ifonge, egh da inighan kogham. Ezi gumazir bar puvira ingariba, bizir aviriba uan ifongiabar ada iniam.

⁵ Gumazir aghuiba akar ifavariba bar dar aghua. Ezi gumazir kuraba aghumsizir arazibagh ami.

⁶ Gumazir arazir aghuim gamim, an arazir kamra a geghuvima a deraghavira iti. Ezi gumazir arazir kurabagh amiba, men arazir kurabara me gasighasisi.

⁷ Gumazir maba biziba puvatigha ifara ghaze, “E dagiar aviriba ko bizir aviriba iti.” Ezi gumazir dagiar aviriba itir maba, mati gumazir dagiaba puvatiziba moghin iti.

* 12:26: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati. 13:7: Aghuzir Akaba 12:9

⁸ Gumazir kuraba dagiaba itir gumazim paziva a damusi mikimam, eghti a uabi uan dagiabar me givezegh, deragh ikiam. Eghti gumazir biziba puvatiziba, me nighnizir aviribar amuan kogham. Me dagiar aviriba itir puvati, ezi gumazir kuraba pazi me damighan kogham.

⁹ Gumazir aghuim, mati lam isia angazangarir ekiam anidi. Ezi gumazir kuraba, mati lam mungeghasava ami.

¹⁰ Akaba batogha uabi fer arazim, adaribagh amima da otifi. Egh gumazim gumazir igharaziba ateghti me nighnizim a daningam, gumazir kam nighnizir aghuim iti.

¹¹ Gumazim ingarir puvatigha zuamira pura dagiaba isi, an dagiaba zuamira pura givagham. Ezi gumazim ingara nimira nimira dagiar muziariba akufi, eghti an dagiaba bar avirasemeghiva anangam.

¹² Gumazim bizitam iniasa nighnigha dughiar ruarimin pura mizua iti, egh an navim bar osemeghvira ikiam. Egh a bizir kam inigh, egh nighnigh suam, nan ikirimirim bar dera, egha a bar akonge.

¹³ Gumazim gumazir igharaziba nighnizir aghuim a daningasava amima, an aghua, kamaghin a uabira uabi gasighasigham. Eghti gumazim, gumazir igharaziba nighnizir aghuim a daningti, a bar akar kabar gin mangi, egh a deraghvira ikiam.

¹⁴ Gumazir nighnizir aghuiba itibar akaba, da mati dipar ikirimirim aghuim anidim. Ezi akar kam nin akuraghti, bizir ni gasighasighamim ni a miseveghirigham.

¹⁵ Gumazim nighnizir aghuim ikiam, gumazamiziba a gifuegham. Ezi gumazir ifariba, me tuavir kuramin zui.

¹⁶ Gumazamizir nighnizir aghuiba itiba, faragha bar deragha nighnigha egha gin bizibagh ami. Ezi gumazamizir nighnizir aghuiba puvatiziba, me uan arazir onganiba azenara da akakasi.

¹⁷ Gumazim akar ifavarim inigha iza egha akam gira, ana osimtizim iniam. Ezi gumazim akam inigha iza akar kam deragha anebigha a migei, egh a gumazamizibar akuraghti me deraghvira ikiam.

¹⁸ Gumazim, gumazir igharaziba anekiran an aghua, a biziba puvatigh egh bar aghumsigham. Eghti gumazim, gumazir igharaziba ateghti me anekirigham, eghti gumazamiziba ziar ekiam a daningam.

¹⁹ Gumazim bizitam iniasa a ginighnigha, egha a gin a ini, an navim bar deraghti a bar akuegham. Ezi gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me arazir kuraba akirim ragha dagh asan aghua.

²⁰ Gumazim, gumazir nighnizir aghuim itim ko porogha a koma arui, a uaghan nighnizir aghuim iniam. Ezi gumazim, gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba ko poroghiva, an osimtizim bativam.

²¹ Osimtiziba zurara gumazir arazir kurabagh amiba, me buria me batifi. Ezi gumazir aghuiba, me bizir aghuiba iniam. Mati men ivezim.

²² Gumazir aghuim aremezi, an igiaba an bizir aviriba isi. Eghti gumazir arazir kuram gamim, uan dagiaba akuvam, eghti gumazir aghuiba gin an biziba iniam.

²³ Dagher aviriba gumazir onganarazibagh amibar azenibar otifi, ezi gumazir aruar kuraba pazava amua, me dikabira men dagheba isa zui.

²⁴ Afeziam uan borim arazir kuram bagha a misoghezir puvati, kamaghin a borim gifongezir puvati. Ezi afeziam borim gifonge, ana misogha egha anekiri.

²⁵ Gumazir aghuiba dagher aviriba iti, ezi gumazir arazir kurabagh amiba zurara mitiriaba sara iti.

14

¹ Amizir nighnizir aghuim itim, a bar deraghavira uan dipenimin averiam akira deragha an gari, ezi an adarazi a ko deravira ikia gavgafi. Ezi amizir nighnizir aghuiba puvatizim, a uabi uan dipenim ko uan adarazi gasighasisi.

² Gumazir arazir aghuimin gin zuim, a Ikiavira Itir Godin atiatia an apengan iti. Ezi gumazir arazir ifavarimin gin zuim, “A ghaze, Ikiavira Itir God pura bizim.”

³ Gumazir nighnizir aghuiba puvatizimin migirigiaba osimtiziba a ganidi. Ezi gumazir nighnizir aghuim itim, an migirigiaba an akurvazi, a deraghvira iti.

⁴ Ni bulmakaun nguazim gituitam ikian kogham, an dagher itarim pura misevir kinim ikiam. Eghti ni bulmakaun tam ikiti, dagher aviriba nin azenimin ikiam.

⁵ Gumazim guizbangira arazimin ganigha migei, a kotiamin guizbangira mikimam. Eghti gumazir ifarim, an migirigiaba deragh mangan kogham.

⁶ Gumazir nighnizir aghuiba dibovir akabar dav gei, an ada inisi iburagham. Ezi gumazir nighnizir aghuim itim, a fofozir aghuim inisi deravira a iniam.

⁷ Ni gumazir nighnizir aghuiba puvatizibar saghon iki. Me nighnizir aghuitam ni danighan kogham.

⁸ Gumazir nighnizir aghuim itim, deraghvira uan darorim ginighnisi. Ezi gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me uarira uari gifara, men nighniziba derazir pu.

⁹ Gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, arazir kurabagh amua dipova ghaze, da dera. Ezi gumazir aghuiba arazir aghuibagh amizi, God bar me gifonge.*

¹⁰ Gumazim uabi uan navim gifo, an osimtizim ko a bar akongezir arazim, a uabi dagh fo. Ezi gumazir igharazitam an navimin aven itir bizitam gifoghan kogham.

* 14:9: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati.

¹¹ Gumazir kuramin adarazi ikuvigh, egh bar moghira givagham. Eghti gumazir aghuimin adarasi, me bar moghira deraghvira iki gavgavigh mangivira ikiam.

¹² Gumazir maba ghaze, men araziba derazi, me tuavir aghuimin zui. Ezi puvati. Me damu mangi mangi gin arimighiregham.

¹³ E akiti, navir osimtizim e ateghan kogham. Eghti nin bar akongezir arazim mangi givaghti, navir osimtizim a ikivira ikiam.

¹⁴ Gumazir kuraba uan arazir kurar me amiba bagha ivezir kuram ini. Ezi gumazir aghuiba uarira uan arazir aghuiba bagha ivezir aghuim ini.[†]

¹⁵ Gumazir fofozir muziarim itiba, pura akar igharaziba nighnizir gavgavim dar ti. Eghti gumazir nighnizir aghuim itim, a faragh deraghavira nighnigh egh gin bizim damuam.

¹⁶ Gumazir nighnizir aghuim itim, a deraghavira gara egha osimtizibagh itaghvirasi. Ezi gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, a deravira nighnizir puvatigha ifaghatava pura bizibagh ami.

¹⁷ Gumazir zuamiram aningaziba, arazir onganibagh ami. Ezi gumazir nighnizir aghuim itim, a pura nimira iti.

¹⁸ Gumazir fofozir muziariba itiba, men araziba mati gumazir onganibar araziba. Ezi gumazir nighnizir aghuiba itiba fofozir aghuim inigha, mati me ivezir aghuim ini. ¹⁹ Gumazir arazir kurabagh amiba, me gumazir aghuibar apengan ikiam, egh apangkuvim bagh azangsighti me men akurvagham.

²⁰ Gumazamizir biziba puvatiziba, gumazamiziba ko men namakaba sara bar men aghua. Ezi dagiaba itir gumazamiziba, me namakar aviriba iti.

14:12: Aghuzir Akaba 16:25; Rom 6:21 † 14:14: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati.

²¹ Gumazim, uan nighnizimîn aven gumazir igharazim gasighasisi, an arazir kuram gami. Ezi gumazim, gumamazir biziba puvatizibar apangkufi, a bar akongegh.

²² Gumamazir arazir kurabar amuasa nighniziba, men nighniziba bar pazivira mangam. Ezi gumazir arazir aghuim damuasa nighnizim, gumazir igharaziba a gifuegha navim an iti.

²³ Ni mighigh ingar, egh ni ivezir aghuim iniam. Egh ni pura daperagh ikiva migirigiamra damuam, ni biziba puvatigham.

²⁴ Gumamazir nighnizir aghuiba itiba, dagiaba uan ivezir aghuimîn min da iniam. Ezi gumamazir nighnizir aghuiba puvatiziba, gumamaziziba bar fo, me ongani.

²⁵ Gumazim arazir mamîn ganigha, kotin guizbangira an gun mikimti, me gumazir arazir kuram gamizir puvatizim misueghti, an aremeghan kogham. Eghti gumazir osimtiziba puvatiziba puram aremegham.

²⁶ Gumazim Ikiavira Itir Godin atiating an apengan iki, a tugh gavgavigh, egh bizitamîn atiatighan kogham, eghti an boriba uaghan deraghvira ikiam.

²⁷ Ikiavira Itir Godin atiatia an apengan itir arazim, mati dipar ikirimirir aghuim anidim. Ezi arazir kam a gumazimîn akuraghti, bizir a gasighasighamim, an a miseveghirigham.

²⁸ Atrivim gumamazir avirim gativaghti, gumamaziziba ziar ekiam a daningam. Eghti atrivim gumamazir vabaram ativagham, egh a gumazir kinimîn min ikiam.

²⁹ Gumazir zuamiram aningazir puvatizim, a nighnizir aghuim iti. Ezi gumazim zuamira aningazi, a uabi isa igharaz darazir akagha ghaze, an ongani.

³⁰ Gumazim navir amirizimîn iti, an mikarzim deraghvira ikiam. Ezi gumazim biziba bagha zurara navim

igharaz darazir ikufi, arazir kam mati arimariar kuram an agharibagh asighasisi.

³¹ God gumamaziziba bar men ingari, ezi gumazim gumazir onganarazibagh amiba dikabiri, a mati God dikabiri. Ezi gumazim onganarazibagh amir gumazibar apanguva deragha me gami, arazir kam ziar ekiam God ganidi.

³² Gumamazizir kuraba uan arazir kurabar uari, uari gasighasisi. Ezi gumamazizir aghuiba me bizitam bagh nighnighan kogham. Men ovevemın dughiam otoghti, men nighnizir gavgavim men akuraghti me suam ovevem a pura bizim.

³³ Gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me fo, nighnizir aghuim ko fofozir me iniamba iti. Ezi nighnizir aghuim ko fofozim zurazurara gumazir nighnizir aghuiba itiba ko iti.

³⁴ Gumamaziziba arazir aghuimin gin mangiti, men kantri ziar ekiam iniam. Eghti me arazir kuram damuvira ikiti, men kantri aghumsizim inivira ikiam.

³⁵ Atrivimın ingangarir gumaziba ingangarir aghuim gamima, atrivim bar akonge. Eghti ingangarir gumaziba ingangarir kuram damigh, egh aghumsizim atrivim danighti a bar men aningaghegham.

15

¹ Gumazim nin aningagham, ni nimiram an akam ikarvaghti, an aningagharim amiragham. Egh ni uan akabar gumazir igharazim pazav a mikemegh, a damighti a bar puvira nin aningaghegham.

² Gumazim nighnizir aghuim ikia akam akuri, a gumamazibagh amima me nighnizir aghuim ko fofozim baka. Gumazim nighnizir aghuim puvatigha akam akuri, a puram akam arava pura migei.

³ Ikiavira Itir God bar bizibar garima da bar nguazimin otifi, egha a uaghan gumazir aghuiba ko gumazir kurabar gari.

⁴ Gumazim ghuamagheghamin akamin gun gumazamizibav gei, eghti akar kam mati temer ikirimirir angamira itim anidimin min gumazamizibar amuti, me deraghvira ikiam. Ezi gumazim akar kuramin gumazamizibav keme, a men nighnizibagh asighasisi.

⁵ Gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, a uan afeziamin akam batoke. Ezi gumazim gumazir igharaziba ataghizi me anakiri, a nighnizir aghuim iti.

⁶ Gumazir aghuiba, bizir aviriba iti. Ezi gumazir kurabar dagiaba, osimtizim meraram anidi.

⁷ Gumazir nighnizir aghuiba itiba, me gumazamiziba nighnizir aghuiba me ganidi. Ezi gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, me kamaghin amir puvati.

⁸ Ikiavira Itir God, gumazir arazir bar kurabagh amiba, God men ofaba bar dar aghua. Egha God ko migeir gumazir aghuariba, a bar me gakonge.

⁹ Ikiavira Itir God gumazir arazir bar kurabagh amiba a bar men aghua. Egha gumazir arazir aghuibar gin zuiba, a bar me gifonge.

¹⁰ Gumazir tuavir aghuim ataghizim, a ivezir kuram iniam. Eghti gumazim, gumazir igharaziba ateghti me anakiran aghua, an aremegham.

¹¹ Ikiavira Itir God gumazir ovengezibar gara, egha Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibam sara gari. Egha a uaghan e nguazimin gumazamiziba, en nighniziba ko ifongiabagh fo.

¹² Akaba dipovir gumazim, a igharazitav anakiran an aghua, egha gumazir nighnizir aghuim itimin azaraghti, a nighnizim a daningan aghua.

¹³ Gumazimin navim bar akonge, an guam deragham. Eghti gumazimin navim osemeghti, an nighniziba ikuvigham.

¹⁴ Gumazir nighnizir aghuim itim, bizir igharazibagh fofoghasa bar puvira ingari. Gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, a zurara pazavira migei.

¹⁵ Gumazir biziba puvatizim, pazavira ikia egha osimtizir ekiam iti. Gumazir navir aghuim ikia bar akongezim, an dughiaba bar mati isabagh amir dughiam.

¹⁶ Ni bizir aviriba puvatigha, Ikiavira Itir Godin atiati an apengan iti, nin ikirimirim, gumazir dagiar aviriba ko osimtizir avirim itim, an ikirimirim gafira.

¹⁷ Gumamazibagh ifongezir arazim, kar bizir ekiam. Ni uan namakaba ko ikia, ia zuravaribaram api, a bar dera. Ezi arazir kam, gumazir ni ifongezir puvatizim ko ikia bulmakaun asizim apim, bar a gafira.

¹⁸ Gumazir zuamiram aningazim, a gumazir igharazibagh amima, me atari. Ezi gumazir navir amirizim gumamazibar adariba dikabiri, me ua navir vamira iti.

¹⁹ Gumazir amirazim ghaze, nan ikirimirim ikufi, egha uan ikirimirim tuavim akiran amira. Ezi an ikirimirim mati, a pura ruarim akara zui. Ezi gumazir aghuim fo, an ikirimirim bar dera, mati a tuavir ekiam garui.

²⁰ Otarir nighnizir aghuim ko fofozim itim, an afeziam ko amebam bar akonge. Borir arazir onganimin gin zuim, a uan afeziam ko amebam gakongezir puvati.

²¹ Gumazir nighnizir aghuiba puvatiziba, arazir onganiba bagha bar akonge. Ezi gumazir nighnizir aghuim itiba, zurara arazir aghuimin gin zui.

²² Ni ingangarir tabar amuasa ifonge, ni faragh gumazir avirir igharazibar nighnizir aghuiba iniam, eghti nin ingangarim deraghvıram otogham. Ni kamaghın damighan kogh, ni pura ingarigham.

²³ Gumaziba migia ghuavira iti, ezi nin dughiamın ni migirıgiar aghuir mamın me damigh, ni arazir kam bagh bar akuegham.

²⁴ Gumazim nighnizir aghuim ikia tuavir isın zuimın ghua, an ikirimirim iki mangivıra ikiam. Kamaghın a uamategh Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamın magirighan kogh.

²⁵ Ikiavira Itir God, gumazir uabira uan ziam femın dipenim gasighasigham. Egh an amizir pam aremezim, an akuragham, eghti gumazir igharaziba amizir kamın nguazim inian kogh.

²⁶ Ikiavira Itir God, gumazamizir kurabar nighnizir kuraba, a bar dar aghua. Ezi Godın damazimın zuezir gumazamizibar akar aghuiba, God da bagha bar akonge.

²⁷ Gumazim dagiabar gara navim dikava egha arazir igharagha garir kurabar amuasa, kamaghın a uan adarazi osimtızim me ganingi. Ezi gumazitam, gumazir igharazıba arazir kurabar amuasa anepezepera dagiaba a daningasa, ezi gumazir kam ghaze, “Puvati, ki ian dagiar kaba inian aghua,” kamaghın gumazir kam deraghvıra ikivıra ikiam.

²⁸ Gumazir aghuim, a faragh deragh nighnighıva, egh gın gumazir igharazıbar akaba ikarvagh. Ezi gumazir kuram zuraram akar kurabara mıgei.

²⁹ Ikiavıra Itir God gumazamizir arazir kurabagh amıbar saghuiamin iti. Egha a gumazamizir aghuir a ko mıgeıba, a men azangsızıba barası.

³⁰ Ni gumazimîn guamin garima a bar akuegha iti, eghti nin navim deragham. Egh ni akar aghuim bareghti, bizir kam gavgavim nin mikarzim daningam.

³¹ Gumazim deraghavira kuarim atighti, gumazir igharazim anekir an akurvaghti, a deraghvira ikiam. Egh gumazir kam nighnizir aghuim ko fofozimîn itir gumazibar tongin ikiam.

³² Gumazim, gumazir anekiramimîn akam batuegham, kamaghin a uabira uabi gasighasisi. Eghti gumazim, gumazir anekiramibar akam baraki, an nighnizim ko fofozim deragh otogham.

³³ Ikiavira Itir Godin atiatia an apengan itir arazim, a tuavir nighnizir aghuim ko fofozim iniamim. Eghti ni uabi dikabiraghan koghiva, ni ziar ekiam inighan kogham.

16

¹ E bizibar amuasa nighnisi, Ikiavira Itir God faragh amamangatighti, e akatam mikimam.

² E kamaghin nighnigha ghaze, “en araziba bar Godin damazimîn bar zue.” Ezi Ikiavira Itir God, en nighniziba bar ada tuisigha, en arazir e amibar mingariba a bar dagh fo.

³ Ni biziba bar dar amusi, ni faragh da isi Ikiavira Itir Godin dafarim datigh. Eghti a bizibar amuti da deraghviram otivam.

⁴ Ikiavira Itir God biziba bar dar ingari, ezi da ingangariba iti. Ezi kamaghira, Ikiavira Itir God, gumazir arazir kurabagh amibar ingarigha, dughiar abuananamîn ovengasa me amisefe.

⁵ Ikiavira Itir God, gumazir ifaghata uari uan ziaba feba bar men aghua. Ezi e kamaghin fo, Ikiavira Itir God, me

ateghti me pura mangeghan kogham. Puvati. A ivezir kuram me daningam.

⁶ Gumazim Ikiavira Itir God bar a gifuegha, bar an poro, Ikiavira Itir God an arazir kuraba gin amangam. Gumazim Ikiavira Itir Godin atiating an apengan iki, egh an arazir kurabagh itagham.

⁷ Gumazim Ikiavira Itir God, ifongezir arazir kamagh garibar amuti, Ikiavira Itir God an akurvaghti, a gumazamiziba bar deraghvira me ko ikiva, uaghan uan apaniba deraghvira me ko ikiam.

⁸ Ni bizir muziariba ikia, egha ni Ikiavira Itir Godin Arazibar gin zui, kamaghin nin ikirimirim dera. Egha nin ikirimirim, gumazir tuavir kurabar dagiaba isa uaghan arazir kurabagh amimin, ikirimirim gafira.

⁹ E zurara bizibar amuasa nighnisi. Ezi Ikiavira Itir God tuavir e daruamibar en akakasi.

¹⁰ Atrivim akam gumazamizibagh anidi, mati Ikiavira Itir God a ganingizir akabar gun migei. Egha kotin gumazamiziba tuisizir dughiam, a bar deravira me tuisisi.

¹¹ Gumazamiziba biziba tuisighasa bizibar abaraghti, da mangi mitemra tugham, eghti Ikiavira Itir God men arazim gifuegham. Biziba tuisighamin arazim, kar Godin bizimra. A gan fogh suam, e gumazamizibagh ifaragham ti, puvatigham.

¹² Atrivim, arazir bar kuram gami kar arazir kuram. Guizbangira, gavman arazir aghuitam damighti, a iki gavgavigham.

¹³ Gumazim guizin akam akunasa atrivim ifonge.

¹⁴ Atrivim gumazir mamın aningaghe, an a misueghti an aremegham. Ezi gumazir nighnzir aghuim itim, an atrivim damuti a ua navir amirizimın ikiam.

¹⁵ Atrivim navir aghuim iki egh gumazitam gakuegham, a deraghvira gumazir kam damuti, gumazim deraghvira ikiam. Ezi atrivimin arazir kam, mati ghuariam amozimin akua iza, daghebagh amima da ani.

¹⁶ Ni nighnizir aghuim ko fofozim ini, ezi bizir kam bar gol ko silva gafira.

¹⁷ Gumazamizir aghuiba arazir kuramin gin zuir tuavim gitavirasi. Gumazim uan darorim deragha an asavsuisi, a deraghvira ikiam.

¹⁸ Ifaghatir arazim ko uabira uan ziam fer arazim, aning ni damighti ni irigh bar ikuvigham.

¹⁹ Gumazir onganarazibagh amim uabira uabi dikabiri, ezi arazir kam deragha, gumazir uari uan ziaba fa, igharaz darazir biziba okia uarigh anidim, a bar a gafira.

²⁰ Gumazim deraghviram an sure gamir gumazibar akam baregh, dabirabir aghuim ikiam. Gumazim bar nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin ikiva, a bar akuegham.

²¹ Gumazamiziba fo, gumazir nighnizir aghuim itim, a deragh araziba ko, nighnizir igharagha gariba tuisigham. Egh a gumazir migirigiar aghuibagh amim, gumazamiziba an suren akaba baraghsi bar ifueghiva dar gin mangam.

²² Gumazir nighnizir aghuim itim, a mati dipar ikirimirir aghuim anidim. Gumazamizir nighnizir aghuiba puvatiziba, me onganizir arazibagh ami, ezi bizir kam me gasighasisi.

²³ Gumazir nighnizir aghuim itim, a faragha deraghavira nighnigha, gin migirigiar aghuim gami. Ezi bizir kam gumazamizibagh amima me an migirigiaba baraghasa bar ifonge.

²⁴ Migirigiar aghuim mati hani, a bar isingigha, gumazamizibar mikarziba gavgavim me ganidi.

²⁵ Gumazamizir maba ghaze, men araziba derazi me tuavir aghuimin gin zui. Ezi puvati. Me damu mangi mangi gin arimighiregham.

²⁶ Ingangarir gumazamiziba fo, me puvira ingarighan kogh, dagheba puvatigham. Egha bizir kam me gamima, me puvira ingari.

²⁷ Gumazir bar kuram, a gumazamiziba pazi me damuasa tuavir igharaziba buri. Egha an migirigiaba mati avir dafam me gasighasisi.

²⁸ Gumazamizir arazir kurabagh amiba, gumazamizibagh amima me uarir tongin akabar uarira uariv sosi. Ezi gumazir girakirangin migeim, a gumazim gamima a namakamin atari.

²⁹ Gumazir misozim, uan anav apezepera, a inigha tuavir kuramin zui.

³⁰ Ni gari, gumazim uan damaziba pira gumazir igharazim mikinti, ni fogh, gumazir kam arazir kuram damuasa nighnisi. Ni gari, gumazim pamten uan akam dukua, ni fo, an arazir kuram gami.

³¹ Gumazamiziba, gumazir ghuribar dapanir arizir ghurghuribar gari, me fo, gumazir ghuriba me arazir aghuibar gin ghua, dughiar ruarimin nguazimin iti. Kamaghin, me ziar ekiam me ganidi.

³² Gumazim zuamira aningazir puvati, an arazir aghuim gami. Ezi arazir kam, midorozir gumazimin arazim gafira. Ezi gumazim uabi gativagha uabin gari, a gumazir pamten misogha nguibar mam inizim, ana gafira.

³³ Gumazir satu* gikarareba, me foghasa, bizir manam me a damuam. Ezi Ikiavira Itir God, uabira satu gamima a men azangsziba ikarvasi.

16:25: Aghuzir Akaba 14:12 16:32: Aghuzir Akaba 19:11 * 16:33: Satun ikararem, a katin ikararemin min ghuzir puvati, a mong ighara. Ni bar fofoghsi, Ua Me Ini 28:30in gan.

17

¹ Gumazim uan amuiroghboriba ko deraghavira ikia, dagher kurar abuananaba iti, arazir kam deragha, gumazir uari ko atariba ko, isar ekiam gamir arazim, bar a gafira.

² Ingangarir gumazim nighnizir aghuim ikia, uan ingangarim gami, a uan gumazir a gativazimin borimin min otogham. Eghti gumazir a gativazimin borir kuram, ingangarir gumazir kamin apebamin ikiam. Eghti gumazir a gativazir kam aremeghti, me an dagiaba ko biziba tuiragh an boribar aningiva, egh uaghan ingangarir gumazir kam sara daningam.

³ Ikiavira Itir God kamaghin fofoghasa, e gumazir aghuiba o gumazir kuraba, egha en naviba badagh foghasa, mati me avimin gol ko silva tuaghiva aningin gifofoghasa, ka guizbangin bizim, ti puvati.

⁴ Arazir kurabagh amir gumazamiziba, akar kuraba bagha orasi. Ezi ifavaribagh amir gumazamiziba, akar ifaraviba bagha orasi.

⁵ God bar gumazamizibar ingari, egh gumazitam gumazir onganarazibagh amir gumazim akar asuibar a migei, a God gasighasisi. Ezi gumazim, gumazir igharazibar gali, me osimtiziba isima a bar akonge, a ivezir kuram iniam.

⁶ Gumazim ghurigha egha igiar boriba iti, a me bagha bar akonge. Kamaghin amizi, bizir kam gumazamizibagh amima me ziar ekiam a ganidi. Ezi boriba uan amebaba ko afeziaba bagha bar akonge.

⁷ Akar aghuim migeir arazim, kar gumazir nighnizir aghuim puvatizir arazim puvati. Ezi bar guizbangira, arazir ifavarim, kar gumazir aruamin arazim puvati.

⁸ Gumazim arazir kuram damuasa igharazir tav apezepera dagiaba isa me ganidi, a kamaghin nighnisi,

dagiar kaba mati akavsiam an akurvaghti a uabi uan ifongiamin gin mangi bizibar amuam.

⁹ Gumazim, namakaba a gifongegh deraghvira a ko ikisi, a me a gamir arazir kuraba gin amang. Ni fogh, ni uan namakam amizir arazibar gun mikim mangivira ikiti, an atar gua uaning abigham.

¹⁰ Ni gumazir nighnizir aghuim itim akirsi, ni dughiar vamiran a mikemeghti, a fofozir ekiam inigham. Egh ni gumazir nighnizir aghuiba puvatizim akirsi, ni 100plan dughiabar a ifozoreghti, a uan araziba oteghiv kinighan kogham.

¹¹ Gumazir arazir kurabagh amim, a midoroziba forima da otifi. Eghti me gumazir kuratam amadaghti a izi puv a damigham.

¹² Ni asizir bean amebamin nguzitam okemegh, tu-avimin bean amebar kam batoghti, a puvira nin atarighti, ni bar kuramra inigham. Ezi gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, arazir kurabagh amuavira iti, ni a batoghiva, ni bar ikuvigham. Eghti adarir arazir kam, a bean amebamin adarir arazim gafiragham.

¹³ Me gumazir mam arazir aghuimin a gami, ezi gumazir kam arazir kuramin me ikara, eghti an amuiroghboriba zurara dughiar kuramin ikiam.

¹⁴ Gumazim akam adarir mam gamizi an oto, a mati gumazim dipam apirizir divazir ekiam torim a gati. Kamaghin an arazir kam ateghti, adarir ekiaba otivan kogham.

¹⁵ Ikiavira Itir God, kotin arazir kamning bar aningin aghua: pura gumazimin arazir kuraba ataghirazir arazim ko, gumazir arazir kurabagh amir puvatiziba, pura me gasighasizir arazim.

¹⁶ Gumazim nighnizir aghuiba puvati, a fofozir kam givesi damuva avegham.

¹⁷ Namakar aghuiba zurara e gifongegha mamaghira iti. Ezi osimtizibar dughiabar aveghbuaba en akurvaghasa amua iti.

¹⁸ Gumazitam pura bizitam inigh, egh a ikarvaghan ibura, egh a ikarvaghsi ni mikim suam, ni na ko bizir kam ikarvaghamin akam akirigh. Ni a ko akam akiran marki. Ni akam akirigha, kar ni onganigha gumazir nighniziba puvatizimin min iti.

¹⁹ Gumazir arazir kuram gifongezim, a uaghan mi-doroziba forasava ami. Ezi gumazir uabi uan ziam fem, an osimtizimin aven mangasava ami.

²⁰ Gumazim nighnizir kuraba ko ifavarir akaba zurara dav gei, a deraghvira ikian kogham. Puvati. An osimtizibara ruiam.

²¹ Otarim nighnizir aghuiba puvatighti, an afeziam bar osemegham.

²² Navir aghuimin arazim, a mati marasin aghuim gumazim damuti a deraghvira ikiam. Eghti gumazimin nighnizim ikuvigham, bizir kam mati arimariar kuram an agharibagh asighasisi.

²³ Gumazir arazir kuram gamim kotin iti, gumazamiziba kotiam gasighasighasa anepezepera dagiaba moga a ganidi, eghti a bar akuegh dagiar kaba inigh egh kotiam gasighasigham.

²⁴ Gumazir fofozim itim, a nighnizir aghuim iniasa bar puvira ingari. Ezi gumazir nighnizir aghuim puvatizim, an onganigha tintinibar gara bizir igharagha gariba iniasa bar puvira ingari.

²⁵ Borim arazir onganimin gin zui, an amebam ko afeziam navimning ikuvigh egh bar osemegham.

17:17: Rut 1:16; Aghuzir Akaba 18:24

17:22: Aghuzir Akaba 12:25;

15:13-15

²⁶ Kot mikimti, gumazir arazir kuram gamizir puvatizim a kotiam givezam, ezi kotiar arazir kam bar ikufi. Egh kot mikimti me, arazir aghuim gamir gumazir aruaba isi, pura mizaziba me daningam, eghti kotiar arazir kam uaghan bar ikuvigham.

²⁷ Gumazir fofozir aviriba itim, a mighigha migeir puvati. Ezi gumazir nighnizir aghuim itim, a zuamira aningazir puvati.

²⁸ Kamaghin amizi, gumazir nighnizir aghuim puvatizim, a uan akam dukua, eghti gumazamiziba suam, a nighnizir aghuim ko fofozim iti.

18

¹ Gumazir bar uabira itim, a uabira uabi ginighnisi. Egha gumazir igharazir nighnizir aghuiba itiba, a men nighnizibagh ifongezir puvati.

² Gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, a nighnizir aghuim ko fofozim iniasa bar akongezir puvati. A pura uabi fava egha uan nighniziba aghurasa ifonge.

³ Gumazir arazir kurabagh amim, a ghaze, “Gumazir igharaziba me pura biziba.” Egha men ziabagh asighasigha me gamima me aghumsisi.

⁴ Gumazim nighnizir aghuim ikia migei, an akaba bar guizbangin akaba, ezi nighnizir aghuir avirim an akar kabagh izifa, mati dipam mozir pam gizivagha emira ira zui.

⁵ Gumazim arazir kuram gamigha kotin tu, ni an akurvaghan marki. Ni kamaghin damu, gumazir arazir kuratam gamizir puvatizimin tuavim apirighi, kotiam an osimtizim akirighan kogham.

⁶ Gumazir niġhnizir aghuiba puvatizim, a iġharaz darazi ko akabar uariv sosi. Ezi me an akaba baregha, a mi-soghasa.

⁷ Gumazir niġhnizir aghuiba puvatizim, akabav ġei, egha a uabi paza uabi gami. A mati, ivem in uabi ikezima, ivem an suiragha a gasiġhasiki.

⁸ Gumazamizir maba zurara, gumazir iġharaziba ġirakirangin me miġeir akaba, baraghasa bar ifonge. Ezi akar kamagħ ġariba mati dagher isingtiziba me zuamira da api.

⁹ Gumazir amirazim a gumazir bizibagħ asighsizimin aveghbuamin min ami.

¹⁰ Ikiavira Itir Godin ziam mati dipenir gavgavim. Egħti gumazir aghuiba, ivemariva an mangiva deragħvira ikiam.

¹¹ Dagiaba itir gumazamiziba ġhaze, “Men dagiaba divazimin min me avini, egħti me deragħvira ikiam, mati nguibam divazir gavgavim anevini.”

¹² Gumazir ifagħata egha uan ziam fem, a ġin ikuvigħam. Ni ziar ekiam inisi, ni faragħ uabi dikabiragħ.

¹³ Ni faragħ oregh, egh ġin akam ikaragħ. Ni kamagħin damighan kogħ, ni arazir onganim damigh, aghum-sigham.

¹⁴ Gumazim ariava an niġhnizim gavgavigha ikiavira iti, kamagħin an arimariar kam dikabiragħam. Egħti gumazimin niġhnizim ikuvigħam, a manmagħin ua deragħam?

¹⁵ Gumazir niġhnizir aghuim itim, a fofozim iniasa puvira ingari, egha bizir aviribagħ fofosi. Egha deravira gumazir an sure damuamiba barasi.

¹⁶ Ni gumazir aruatam ko mikimsi, a bagħ izi bizir aghuitam inigh iziti, a ni ategħti ni an ganam.

Aghuzir Akaba 18:1760Aghuzir Akaba 18:24

¹⁷ Gumazir kotin tughav ikia faragha migeim, ni an akam baregh mikim suam, akar kam ti guizbangira. Eghti gumazir igharazim an akar kam akirsi an azangsigham, eghti ni an akar kam baregh foghan kogham, tinan akaba ti bar guizbangira.

¹⁸ Kotiam gumazir aruamningin tongin aning akirighan kogh, egh kotiam satu gikarangiva gumazim amiseveghti kotiam givagham.

¹⁹ Ni uan aveghbuam damuti an navim nin ikuvigham, eghti a uan nighnizim suiragh ni gifueghan kogham. A mati gumazimiziba nguibamin divazimin tiam asarazi, gumaziba aven mangan ibura. Ezi gumazir pumuning akabar uaning misogha dafarimningin suirazir puvati, bizir kam aningn tuavim apirighti aning navir vamiran ikian kogham, mati tiar akar gavgavim gumazimin tuavim apirizi, a dipenimin aven mangan ibura.

²⁰ Nin migirigiaba deraghti, nin navim bar akuegham.

²¹ Nin migirigiaba, da gavgaviba iti. Da gumazim damuti a deraghvira angamira ikiam, o da uaghan gumazim damuti a ikuvigham. Kamaghin amizi, ni migirigiar aghuibav kimamin arazim gifongegh, ni deraghvira ikiam.

²² Ni amuimin iti, bizir kam bar dera. Bizir kam kamaghin nin aka, God ni bagha bar akuegha egha an navim bar nin dera.

²³ Onganarazibagh amir gumazim aghumra dagiaba itir gumazim migia, uabin akurvaghasa an azangsisi. Ezi dagiaba itir gumazim pamten an akam ikara.

²⁴ Gumazim namakar aviriba itima, me an akurvazir puvati. Ezi gumazir maba, guizin namakaba iti. Namakar kamning deragha uaningin porogha navir vamiran iti.

Egha aningın arazim, aveghbuar pumuningın tongın itir arazim gafira.*

19

¹ Gumazim biziba puvatigha, a gumazir aghuim, a gumazir nighnizir aghuiba puvatigha ifavaribagh amim, bar a gafira.

² Gumazim bizitamın ingarasa gavgafi, egha bizir a damuasa ifongezir kam a deragha a gifozir puvati, ezi arazir kam derazir pu. Egha gumazim zuamira ingangarir tam damuasa, a ingangarim damuti a deraghviram otoghan kogham.

³ Gumazamizir maba arazir onganibagh amua egha uarira uari gasighasigha, egha gın osımtızim isa lkiavira Itir God garigha an atari.

⁴ Gumazir dagiar aviriba itim, a namakar aviriba ikiam. Eghti gumazir dagiar aviriba itir puvatizim, an namakaba aneteghti a ua namakaba puvatigham.

⁵ Gumazim kotiam gifaragh, a ivezir kuram iniam. Me aneteghti a pura mangighan kogham.

⁶ Gumazir aviriba, gumazir ziaba itiba me gifueghsi, me me mikimiva me apezeperam. Eghti gumazir bizir aghuiba anidim, gumazir aviriba a ko namakam damuam.

⁷ Gumazir biziba puvatizim, an aveghbuaba an aghuaghām. Ezi kamaghira an namakaba uaghan akirim ragha a gasara. A me migia me apezeperi, ezi an akaba pura biziba.

⁸ Gumazim uabira uabin akurvaghasa, puvira ingara nighnizir aghuim ko fofozim isi. Egh gumazim deravira fofozir kam uan nighnizimın an suiraghām, kamaghın a dabirabir aghuim ikiam.

* 18:24: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati.

⁹ Gumazir kotiam gifarazim, a ivezir kuram iniam. Me kamagh garir gumazir ifarim misueghti an aremegham.

¹⁰ Gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, a dagiar aviriba iti, bizir kam derazir puvati. Ezi ingangarir gumazir kinim gumazir dapanimın otoghıva gumazir aru-abagh ativagh men ganam, bizir kam a bar ikufi.

¹¹ Gumazir nighnizir aghuim itim, a zuamıra adarim damighan kogham. An arazir faraghavıra amimra kara, a gumazir igharaziba a gamir arazir kurabagh nighnizir puvati.

¹² Atrivim atariva aningagham, a mati laion pamten tiarim akara dazeri. Ezi an navim deragha, gumazamiz-ibar akurvaghasa ifonge, a mati amozim daghebagh izima da deraghaviram otifi.

¹³ Otarir nighnizir aghuiba puvatizim, an osimtızir bar ekiam uan afeziam ganidi. Ezi gumazimın amuim, an atara miğia miğirigiar aviribagh ami, a mati amozim dipenir isiriamın torimın izaghıra, zurara muziaribar iravıra iti.

¹⁴ Nın afeziam ko amebam dipenim ko dagıaba ko biziba ni daningam. Eghti God uabıra amuir nighnizir aghuim itim ni daningam.

¹⁵ Gumazir amıraziba zurara akuavıra iti. Gumazir puram apiav itim, a dagheba puvatigh egh mitiriabara ikiam.

¹⁶ Gumazir Godın Arazibar gın zuim, a deraghvıra iki ikuvighan kogham. Ni Godın Araziba akirim ragh dagh asaragh, ni aremegham.

¹⁷ Ni onganarazibagh amir gumazimın apangkuvigha bizim a ganıgi, mati ni Ikiavıra Itir God bizim puram a ganidi, eghti Ikiavıra Itir God gın bizir kam ikarvagh.

¹⁸ Nîn borim akam batosi, ni anekirighiti, ana arazir aghuimîn gîn mangam. Ni aneteghti ana arazir kuramîn gîn mangam, mati ni ovengasa an amamangati.

¹⁹ Gumazir zuamiram adaribagh amim, a uan arazir kurabar osimtiziba ateram. Eghti ni an akuragh an osimtizim agivaghham, kamaghira ni gîn uam an akuraghham.

²⁰ Ni gumazim ateghti a nîn sure damuva nighnizir aghuim ni daningti, ni gîn nighnizir aghuim ko fofozim ikiam.

²¹ Gumazamiziba bizir aviribar amuasa nighnisi. Ezi bizir Ikiavîra Itir God damuasa nighnizim, bizir kamram otivam.

²² Gumazim akar a uabi amiziba, gavgavigha dar gîn zui, gumaziba a gifonge. Guizbangîra, kamaghîn derazir puvati, gumazim onganarazibagh amir gumazim min ikiam, kamaghîn derazir puvati. Egha onganarazibagh amir gumazimîn, a gumazir aghuim, a gumazir ifarim bar a gafira.

²³ Ni Ikiavîra Itir Godîn atiati an apengan ikiam, arazir kam ikirimîrir aghuim ni daningam. Eghti ni avughsi deraghvîra iki mamaghira ikiti, bizir kuratam ni gasighasighan kogham.

²⁴ Gumazir amirazim daghebar amasa uan dafarim isa itarim gatigha ikia, uan agharim fegh daghetamîn suiragh uan akam darighan aghua.

²⁵ Ni gumazir akaba dipovim misueghti, gumazir nighniziba puvatizim ganigh fogham, a uabi arazir aghuimîn gîn mangam. Eghti ni gumazir nighnizir aghuiba itiba akirti, men fofozim bar deraviram otogham.

²⁶ Borir tam uan afeziam paziva a damuva, uan amebam dipenimin a batuegham, kamaghîn a uan adarazi damuti me bar aghumsigham.

²⁷ Nan borim, ni ua nighnizir aghuimin sure damuan aghuagh, ni gumazir nighniziba puvatizibar arazibar gin mangam.

²⁸ Arazir kuram gamir gumazim kotin otogh, bar akuegh kot gifaragh anegivagham. Ezi arazir kuram, a bar kamagh amir gumaziba, men dagher isingtizimra.

²⁹ Gumazir akar kuraba ko akar asuibav geiba ivezir kuraba iniam. Eghti gumaziba, gumazir nighniziba puvatiziba, men akiriba fozoregham.

20

¹ Gumazir dipar onganir aviriba apim, an akar asuiba ko akar kurabav mikimiva egh pura misogham. Guizbangira, gumazim dipar onganim ataghizi an a gatifa, a nighnizir aghuiba puvati.

² Atrivimin adarim ko aningagharim, atiatim gumazamizibagh anidi, mati laionin ararem. Ni atrivim damuti an aningaghegham, ni ovegham.

³ Gumazir akirim ragha midorozir arazim gasarazim, a ziar ekiam iniam. Ezi gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, a zurara akamadaribagh amima da otifi.

⁴ Gumazir amirazim dagheba oparir dughiamin a uan dagher azenimin ingarir puvati. Egh dagheba iniamin dughiamin, a mangi pura uan azenimin dagheba buriam.

⁵ Gumazimin nighnizim mati mozir dipam, bar kone, ezi gumazir fozozir aghuim itim, a nighnizir kam gekuigh azenim datigham.

⁶ Gumazamizir aviriba ghaze, me uan namakaba bar me gifonge. Ezi gumazamizir vaghvazibara guizbangira gumazamizir igharaziba ko namakabagh ami.

⁷ Afeziatam, a gumazir aghuim, egha arazir aghuimîn gîn zui, eghti an gîn zamin boriba bar akongegham.

⁸ Atrivim kotiaba barazir dughiam, a deraghavira kotiaba bagha izir gumazamizibar migirigiaba tuisigha dagh fo, bizir manam dera, manam ikufi.

⁹ Tinara kamaghin mikim suam, “Ki Godin damazim uabi uabi gamigha bar zue. Ezi datirighin arazir kuratamin osimtizitam nan itir puvati.” Ti puvati.

¹⁰ Gumazamiziba bizibagh ivezasa ifongezi, gumazamizir biziba amadiba me paza biziba amagava, me gifari, ezi arazir kam, Ikiavira Itir God bar an aghua.

¹¹ E gumazir mamîn arazibar ganiva fogh suam, a gumazir aghuim, ti gumazir kuram. Ezi arazir kamra e uaghan boribagh fogham, me deraghaviram ami, o me pazava ami.

¹² Ikiavira Itir God, bizibar ganamin damaziba e ganingi, egha biziba baraghamin kuariba e ganingi.

¹³ Ni gumazir zuraram akuim, ni dagiaba puvatigh ni onganarazibagh amir gumazimîn min otogham. Ni dikavigh ingariva, egh ni dagher aviriba ikiam.

¹⁴ Gumazim bizitam givezasa amima, bizir kamîn ivezim bar pin kozi, a miaviavira ikia ghaze, bizir kam guizbangira derazir puvati, kamaghin me bizimîn ivezim isivaghti a izighiri. A gîn bizir kam givezegha ghua uan ziam fa uan namakabav gia ghaze, an ivezim bar izaghirizi, a dagiar bar muziarimîn a givese.

¹⁵ Gumazimîn akam nighnizir aghuim gumazamizibagh anidi, arazir kam bar guizin bizim, egha gol ko dagiar igharagha gara bar pin kozibagh afira.

¹⁶ Gumazitam, gumazir igharazim pura inizir bizibagh ivesi akam akirigh, dagh ivezeghan kogham, gumazir kam

arazir kuram gami. Eghti gumazitam nin bizitam puram a inisi ni ko akam akirti, ni bizir kamin ikarvazim bagh faragh an bizitam puram a inigh.

¹⁷ Bizir ni ifavarir arazim gamua pura inizim, ni suam, a mati dagher aghuim isingi. Eghti a gin iragh bar bizir kuramin min otoghiva, mati gigimin min nin akam gizivagham.

¹⁸ Ni faragh nighnizir aghuim igharazitav dam a inighti, nin ingangarim mangam. Kamaghira, ni apanim misoghsi, ni faragh deraghvira igharazitav da nighnizim inigh fogham, ni manmaghin misogham.

¹⁹ Gumazir puv girakirangin migeim, ni modogh a mikeghti, a mangi akar kamin gun igharazitav mikemegham. Kamaghin, ni gumazir tintinibav geim ko poghan marki.

²⁰ Gumazim uan afeziam ko amebam akar kurabar aning mikemegham, an aremegham, mati lam dimagarimin munge.

²¹ Gumazim, an amebam ko afeziam ikiavira iti, a zuamira aningın danganim inigh biziba inighti, bizir kaba deraghvira ikian kogham.

²² Ni gumazir igharazim ni gamizir arazir kuraba ikarvaghsi nighnighan marki. Ni nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin iki, a mizuamti a nin akuragham. Egh nin osimtizir kam agivagham.

²³ Gumazamiziba bizibagh ivezasa ifonge, ezi gumazir biziba amadiba paza biziba amagava, me gifari, ezi arazir kam, Ikiavira Itir God bar an aghua.

²⁴ E nguazir kamin itir dughiamin, Ikiavira Itir God e bagha tuaviba bar adagh inabazi da iti. Ezi e manmaghin tuavir kabagh fogham, da managh zui? Bar puvati.

²⁵ Ni faragh deraghvira nighnigh, egh ofa isi God daningisi akar dikirizir gavgavim damigham. Ni akar

dikirizir gavgavim zuamiram a damigh, ni gin akar kam puviram a ginighnigham. Egh ni kamaghin damuva, uabi gasighasigham.

²⁶ Atrivir nighnizir aghuim itim, kotiabagh amuava, deraviram arazir kurabagh amir gumazamiziba tuisigha fogha, men apangkuvir puvatigha, ivezir kuram me ganidi.

²⁷ En navir averiaba, mati lamba, Ikiavira Itir God e ganingi. Da en nighniziba ko arazibar ganiva, deragh da tuisigham.

²⁸ Atrivim arazir aghuimra uan gumazamizibagh amuava, men apangkuva, men akurvasi, kamaghin a deraghvira ikiva dughiar ruarimin Atrivimin ikiam.

²⁹ Gumazir igiaba me gavgaviba iti, ezi bizir kam gumazamizibagh amima, me me bagha bar akonge. Ezi gumazir ghuriba dapanir arazir ghurghuriba iti, ezi gumazamiziba bizir kam ginighnigha ziar ekiam me ganidi.

³⁰ Ni gumazir arazir kuram gamizim misueghti, bizir kam a damuti a uan arazir kuraba akirim ragh dagh asaraghiva, gumazir aghuimin otogham.

21

¹ Ikiavira Itir God nighniziba atrivim ganidima, atrivim an ifongiamin gin zui, mati dipam daghurimin ivemari.

² E ghaze, e amir araziba, da dera. Ezi puvati. Ikiavira Itir God en araziba ko navir averiaba tuisigha, en arazir kabar mingariba deravira dagh fo.

³ E arazir aghuiba ko, Godin damazim derazir arazibar gin mangam. Ezi Ikiavira Itir Godin damazimin, arazir kam e ofaba God ganidir arazim bar a gafira.

21:2: Aghuzir Akaba 24:12; Luk 16:15
1:11; Hosea 6:6; Maika 6:7-8

21:3: Onger Akaba 50:8; Aisaia

⁴ Gumazir arazir kurabagh amiba, zurara ifaghata uari uan ziaba fe. Kamaghin amizi, arazir kuram bar me gizifa.

⁵ Gumazir puvira ingariba, me zurara deraghavira nigh-nigha ingangaribagh ami. Ezi men ingangariba deraviram otivima, me bizir aviriba iti. Kamaghira gumazir atamatam ingariba, men ingangarim deragh otoghan koghti, me biziba izivaghan kogham.

⁶ Gumazim migirigiar ifavaribagh amuava dagiar aviriba ko biziba isi, an ovever tuavimin iti. Guizbangira, gumazir kamın dagiaba ko biziba mati ghuariam dughiar bar otevimin ikegh, bar givagham.

⁷ Gumazir arazir kurabagh amiba, arazir aghuibar amuan aghua. Me gumazir igharaziba paza me gami. Eghti men arazir kamra me agivagham.

⁸ Gumazir arazir kuram gamim, a ifavarir tuavimin zui. Ezi gumazir osımtıziba puvatıziba, me arazir aghuibagh ami.

⁹ Gumazim uan dipenimin siriamin uabira aperaghav iti, a dera. Arazir kam, an amizir atara puv migeim ko dipenimin aven itir arazim, a bar a gafira.

¹⁰ Gumazir arazir kurabagh amiba, me arazir kurabar amuasa mitiriaba men azi. Egh me gumazir men boroghin ititamin apangkuvighan kogham.

¹¹ Me, gumazir akaba dibova akabav geim ivezir kuram a danighti, gumazir nighniziba puvatizim ganighiva, nighnizir aghuim ko fofozim iniam. Eghti me gumazir nighnizir aghuim itimin sure damighti, an fofozim bar deraghviram otogham. ¹² Godin arazim a bar dera, egha arazir gumazir kuraba uan dipenibar aven amiba, a bar dagh fo. Egh a gumazir kaba me gasighasigham.

¹³ Ni uan kuarimning migoroghti, onganarazibagh

amir gumazamiziba uarir akurvaghsi nin dımtima ni me baraghan kogham, eghti gin gumazamiziba ni dımdiam bareghan kogham.

¹⁴ Gumazitam nin atarighti, ni bizim mogomemin a daningighti, an adarim amıragham.

¹⁵ Gumazamiziba kotin deragha araziba tuisisi, gumazamizir aghuiba me bar akuegham. Eghti gumazir arazir kurabagh amiba men navir averiaba bar moghira ikuvigham.

¹⁶ Gumazir nighnızir aghuimin tuavim ataghizim, an ovegh mangi gumazir ariaghireziba ko ikiam.

¹⁷ Gumazir dagher aghuim ko wainin dipaba apava bar akongezim, an dagiaba givaghti, a biziba puvatigham.

¹⁸ Osimtızim gumazamizir aghuiba batoghti, gumazamizir arazir kurabagh amiba, men danganiba inigh osimtızir kaba ateram.

¹⁹ Gumazim, gumazamiziba puvatızir danganimin uabira iti, a dera. Arazir kam, an amizir zurara atara puvira mıgeim ko itir arazim, a bar a gafira.

²⁰ Gumazir nighnızir aghuim itim, a bizir igharagha garir aghuir aviriba uan dipenimin ada akufi. Ezi gumazir nighnızir aghuiba puvatıziba, me uan biziba agefi.

²¹ Gumazir arazir aghuim ko igharaz darazir apanguvir arazimin gin zuim, a dughiar ruarimin deraghvira ikiti, me arazir aghuimin a damuva, ziar ekiam a daningam.

²² Gumazir nighnızir aghuim itim, a nguibam inisi tuavir aghuim midorozir gumazibar akagham. Eghti gumaziba kamagh mikimam, nguibamin divazim bar gavgavizi, apaniba anekaran iburagham. Eghti midorozir gumaziba mangi misoghiva, nguibamin midorozir gumazir gavgaviba dikabiraghiva, nguibam iniva divazir kam gasighasigham.

²³ Gumazir faragh deragh nighnigh bizibav kimamim, a uabin akurvaghti osımtiziba a bativan kogham.

²⁴ Gumazir akaba batozim, a ifaghata akar asuibar gumazir igharazibav gei. Egha zurara uabi uan ziam fasa gavgafi.

²⁵ Gumazir amırazim biziba iniasa ifonge, egha a ingan-garibagh amir puvati. Eghti an ifongiar kam a damighti, an aremegham.

²⁶ Gumazir amırazim, bizir igharagha gariba iniasa zurara nighnisi. Ezi gumazir aghuim bizir avirim gumazir igharazibagh aniga da bagha nighnızir puvati.

²⁷ Ekiam gumazir arazir kurabagh amibar ofa bar aghua. Ezi gumazim arazir ifavarimın gin ghua ofabagh ami, ezi Ekiam ghaze, arazir kam bar ikufi.

²⁸ Gumazim kotiam gifaragh, egh aremegham. Eghti gumazir deraghavıra akaba baragha da tuisızim, a mikimti, gumazamiziba deraghavıram an akam baragham.

²⁹ Arazir kurabagh amir gumazim kamaghın amua ifara ghaze, ki gumazir aghuim. Eghti gumazir aghuim zurara deraghvıra uan darorim ginighnigh, bizibar amuam.

³⁰ Ni nighnızir aghuim ko fofozir aghuim ko bizibar amuamin fofozim iki, egh ni Ikiavıra Itir Godın apanimın ikiti, nin fofozir aghuir kam nin akuraghan kogham.

³¹ Midorozir gumaziba uan hoziaba midorozim bagha dar kiri. Eghti Ikiavıra Itir God uabıra me damuti me apaniba dikabıragham.

22

¹ Gumazamiziba ghaze, ni gumazir aghuim, ezi me ziar ekiam ni ganıdima, arazir kam bar dera. Guizbangıra, ziar

ekiam iniamin arazim, a dagiar aviriba iniamin arazim, bar a gafira.

² Ikiavira Itir God gumamaziziba bar adar ingari, gumamazir dagiaba izivaziba ko gumamazir onganarazibagh amiba.

³ Gumazir nighnizir aghuim itim, a gara fo, osimtizim a bativasava amima, a uabi modogha a gita. Ezi gumazir nighniziba puvatizim, an osimtizimin garima an an tuavimin itima, a ghua a batogha, osimtizim ateri.

⁴ Ni uabi dikabiraghiva Ikiavira Itir Godin atiati an apengan iki, dagiar aviriba ikiva, ziar ekiam ini, deraghvira ikiam.

⁵ Bizir gumamazizibagh amima me daighira ikuvim, da gumamazir arazir kurabagh amibar tuavimin iti. Eghti gumazim deragh ikisi, a deraghvira uan darorimin ganiva, bizir kurar kabagh itaviragh.

⁶ Ni arazir aghuimin gin mangisi uan borimin sure damuti, a tuavir kamin mangivira iki mangi a bar ghurigham.

⁷ Gumazir dagiaba izivaziba gumazir biziba otevezibagh atifa. Ezi gumazir pura biziba inigha tighar da ikarvaghambiba, me gumazir pura biziba me ganidiba, men ingangarir gumazir kinibar min iti.

⁸ Gumazir arazir kuram gamizim, dughiar kuram a bativam, eghti a ua gumazir igharaziba pazi me damuan kogham.

⁹ Gumazir biziba isa gumazir igharazi bagha anidiba, me dagheba isa onganarazibagh amibagh anidi. Kamaghin, Ekiam me bagha bar akongegha deravira me gami.

¹⁰ Ia gumazir akaba dibovir akabav dav geiba, batueghti, akamadariba ko akar kuraba givaghham.

¹¹ Gumazim Godin damazimin zurara zuegh iki, akaba deraghti, atrivim an roroamin otogham.

¹² Ikiavira Itir God deraghavira gumazir fofozir aghuim akakazimin gara, gumazir ifavaribar akaba, da dikabiri.

¹³ Gumazir amirazim pura dipenimin apiav ikia kamaghin migei, "Laionin tam ti tuavimin ikiama. Kamaghin ki tuavimin azenan mangighti, laion na misueghti ki aremegham!"

¹⁴ Amizir akar asuibar gumazibav gia me isava me ko akuim, an akam mati mozir mam bar kone. Eghti Ikiavira Itir God gumazitamin arazir kuraba ikarvaghiva, an an teghti a mozir kamin magirigham.

¹⁵ Boriba onganigha arazir igharagha garibagh ami. Ezi kamaghin ni me akirsi me misueghti, me arazir kam ategham.

¹⁶ Gumazim arazir kuramin onganarazibagh amir gumazamizibagh amuava, men biziba isi, ko gumazir dagiaba izivazir gumazim bizir aghuim isa a ganidim, gumazir kamaghin amimning, uaning gumazir onganarazibagh amimningin min ikiam.*

Gumazir nighnizir aghuiba itibar 30plan akar aghuiba
(*Sapta 22:17--24:34*)

¹⁷ Ki datirighin gumazir nighnizir aghuiba ko fofozim itibar akabar nin sure damuasa. Ni deraghviram akar kam baragh, egh a ginighnigh. ¹⁸ Nighnizir kam nin navir averiamin ikiti, ni an gun gumazir igharazim mikimti, nin navim deragham.

¹⁹ Ki datirighin akar kamin gun mikimasa, eghti ni uabi a baraghiva, guizbangira nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin ikiam. ²⁰ Ki 30plan akar aghuiba osiri, da deragh nin

* 22:16: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati.

sure damuva nighnizir aghuim ko fofozim ni daningam.[†]
²¹ Kamaghin ni guizin akamin mingarim gifogham. Egh gumaziba ni amadaghti ni mangi fogh, akar manam guizbangira, ni foghiva deraghvira me geghanam.

Akar aghuir namba 1

²² Ni kamaghin nighnighan kogh suam, onganarazibagh amir gumazamiziba me pura gumazir kiniba, ezi ni pura men biziba isi. Eghti kamaghin me kotiamin otoghti, ni kotiamin me dikabinan marki. ²³ Guizbangira, Ikiavira Itir God me bagh ganiva egh men akurvaghham. Eghti gumazitam pazi gumazir onganarazibagh amiba me damighti, Ikiavira Itir God pazi gumazir kam damigham.

Akar aghuir namba 2

²⁴ Ni gumazir zuamiram atara puram aningaziba, me ko roroabar amuan marki. ²⁵ Ni kamaghin damu, ni men arazim inighti, gin bizir kuraba azuazimin min ni misuegh ni gasighasigham.

Akar aghuir namba 3

²⁶ Gumazim igharazitav dam pura bizim inighti, ni a ikarvaghsi puram akam akiran marki. ²⁷ Ni bizir kaba ikaraghan koghti me nin biziba bar da inigh, nin dakozim uaghan a inigham.

Akar aghuir namba 4

²⁸ Egh nin ovaviba bar fomira nin nguazimin mitagh-niam gatizir ababanim gisivagh mangan marki.

Akar aghuir namba 5

[†] 22:20: Hibrun akam akar otivir kam deragha a gifozir puvati, “30plan akar aghuiba.” Gumazir maba kamaghin a gira, “Akar maba, da bar dera.” Ezi marazi ghaze, “Fomira itir akaba.” 22:28: Godin Araziba 19:14; 27:17; Aghuzir Akaba 23:10

²⁹ Eghti gumazir ingangarir aghuim gamim, an Atrivimin ingangarir gumazimin otogham. Kamaghin amir gumazim, a gumazir ziaba puvatizimin ingangarir gumazimin otivan kogham.

23

Akar aghuir namba 6

¹ Ni aperagha ikia gumazir aruar mam koma api, egh ni dagher me ni daningamimra nighnigh, dagheba apir arazir aghuimin gin mangi. ² Egħa ni puv apir gumazim, ni uan ifongiam abiragh. ³ Egh ni gumazir aruar kamin dagher aghuiba bagħ puv ivizivighan marki. Da ni gifaraghti, ni arazir a ifongezir puvatizim damigham.

Akar aghuir namba 7

⁴ Ni dagiaba bar izivazir gumazimin min otivsi pamten ingaran marki. Ni nighnizir aghuim ikiva, egh kamaghin damuan kogham. ⁵ Ni dagiar aviriba inighti, da zuamira givaghham. Dagiaba givaghamin arazim, mati kuarazir isam aviziba ikia mighegha bar isin mar ghu.

Akar aghuir namba 8

⁶ Ni gumazir uan bizibar suighavghira dar anogorozim ko daman marki. Egh ni an dagher aghuim bagħ ivizivighan marki. ⁷ Ni a ko damiti a kamaghin ni mikimam, “Ni izi, uan ifongiamin gin mangi taba ua dar ami.” Egħa a guizbangira migeir puvati. A uan nighnizimin aven ni damamin dagheba an ada amisefe. ⁸ Egħti ni gumazir kamin arazim gifogh, egh dagher amezir kabar mighsi damuam. Egħti nin asuir akar ni a mikemeziba, da pura givaghham.

22:29; 1 Atriviba 11:28; Aghuzir Akaba 10:4; Fofozir Gumazim 9:10; Matyu 25:21; Rom 12:11 23:4; Aghuzir Akaba 28:20; 1 Timoti 6:9-10

Akar aghuir namba 9

⁹ Ni gumazir nighnizir aghuiba puvatizim ko miki-man marki. Ni nighnizir aghuim a daningam, a bar aghuagham.

Akar aghuir namba 10

¹⁰ Bar fomira me nguazibar mitaghiniaba ariki, ezi ni mitaghniar kabagh isivaghan marki. Egh ni amebogh-feziar oveaghuezibar boribar nguaziba inian marki. ¹¹ Ezi Ikiavira Itir God uabi mati borir kabar anabar gumazimin min, men akurvaghamin ingangarim iti. Egh a kotiarbar aven men akurvaghsi bar gavgavigh ikiam.

Akar aghuir namba 11

¹² Me nin sure damuti, ni bar deraghvira suren akar aghuibar suiragh. Egh ni deraghvira fofozir aghuim itir akaba baragh.

Akar aghuir namba 12

¹³ Ni borim akirsi, a misoghsi atiatingan marki. Ni aghorimin a misogh, an aremeghan kogham. ¹⁴ Guizbangira, bizir kam an akuraghti, a Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin mangighan kogham.

Akar aghuir namba 13

¹⁵ Nan borim, ni nighnizir aghuim ko fofozim inighti, nan navim bar deragham. ¹⁶ Eghti ni guizin akam mikimti, nan navir averiam bar akuegham.

Akar aghuir namba 14

¹⁷ Ni gumazir arazir kurabagh amibar arazibagh ifongeghan marki. Ni zurara gavgavigh Ikiavira Itir Godin atiating an apengan iki. ¹⁸ Ni kamaghin damuva,

23:10: Godin Araziba 19:14; 27:17; Aghuzir Akaba 22:28

23:13: Aghuzir Akaba 13:24; 19:18; 29:15

egh ni gin dughiar aghuim bativam, egh ni zuamiram oveghan kogham.

Akar aghuir namba 15

¹⁹ Nan borim, ni nan akam baragh, nighnizir aghuim iniam. Egh uan daroriba deraghvira dagh nighnigh. ²⁰ Egh ni puv wainin dipaba apir gumazamiziba ko puv apir gumazamiziba ko poghan marki. ²¹ Guizbangira, wainin dipaba apa onganizir gumazamiziba ko puv apir gumazamiziba, me bar onganarazibagh amir gumazamizibar otivigham. Ezi gumazir apava puram akuim, a dughiar otevimra korotiar biaghireziba uan mikarzim avam.

Akar aghuir namba 16

²² Ni uan afeziar ni gamizi ni datirighin itim, ni an akam baragh. Egh nin amebam ghurighti, ni a bakinighnigh an aghuaghan marki. ²³ Egh ni guizin arazim ko, nighnizir aghuim ko, suren akaba ko, fofozir igharazir maba bagh gavgavigh da inigh. Egh ni arazir kaba makunan marki.

²⁴ Guizbangira, gumazim nighnizir aghuim ikia arazir aghuimin gin zui, ezi an afeziam bizir kam bagha bar akonge. ²⁵ Ni arazir aghuir kabar gin mangiti, nin afeziam ko amebar ni batezim, aningin navimning bar deragh bar akuegham.

Akar aghuir namba 17

²⁶ Nan borim, ni deraghvira nan akam baragh nan arazibar gansi bar akongegh. ²⁷ Guizbangira, tuavimin amizim ko, amizir pam ikia gumaziba isava akuim, aning mati mozir bar konezim. ²⁸ Ezi amizir kamaghin amim, okimakiar amizimin min gumaziba bagha mizua gara

iti. Egha a gumazir aviribagh etuima me uan amuiba ataghirasi.

Akar aghuir namba 18

²⁹ Gumazir manaba osimtizir ekiaba ikia, egha uari uarir apangkufi? Ezi gumazir manaba puvira migia mīdoroziba forima da otifi? Ezi gumazir manabar mīkarziba duaba puram otiva isi? Ezi gumazir manabar damaziba zuraram men aghefi?

³⁰ Kar gumazir wainin dipar aviriba ko dipar onganir maba saram apiba, kar merara. ³¹ Guizbangira, wain ganganir aghuim gamua, kavin aven angazangarim ikia, nin kuarighmizimin dera. Egh ni wain ateghti a ni gekuan marki. ³² Ni anemegh, gin kamaghin uabi baragham, a mati kuruzim ni givizima an imezim nin mīkarzimīn aven ghu. ³³ Eghti nin nighnizim ikuvighi, ni suam, ni bizir igharagha garibar gari. Egh ni pura bizir onganir igharazibav kimam. ³⁴ Egh ni dakusi, ni uabi baragh, mati ni kurimin dipenim gisin itima ana ongarimin ghua ni isa vong ko vongin ni akuri. ³⁵ Egh ni kamaghin mīkimam, “Me na misozi, ki orazir puvati. Manmagh amizi ki dikavizir puvati? Ki dikavigh ua dipar onganitam ramasa.”

24

Akar aghuir namba 19

¹ Ni gumazamizir arazir kurabagh amibar arazibagh ifueghan marki. Egh men poghsi nighnighan marki. ² Guizbangira, me gumazamizibagh asighasighasa nighnigha, zurara osimtizibar amuti da otivamin arazibav gei.

Akar aghuir namba 20

³ Gumazir niġhnizir aghuim ko fofozim itim, a dipenir aghuimin ikiti, an amuiroghboriba gavgavigh ikiam.
⁴ Kamagh garir gumazim, a bizir aghuir avirir bar pin kozibagh ivezegh uan dipenimin dar arigham.

Akar aghuir namba 21

⁵ Gumazir niġhnizir aghuim ko fofozim itim, a gumazir gavgaviba itim. Niġhnizir aghuim bar deragha gumazir gavgavimin arazim gafira. ⁶ Guizbangira, atrivim nguibar igharazim ko misoghsi, a faragh gumazir midorozimin arazibagh fozim da niġhnizim inigham. Atrivim, gumazir niġhnizir aghuiba a daningamin aviriba ikiti, a midorozim gafiragham.

Akar aghuir namba 22

⁷ Niġhnizir aghuim bar pin kogha, gumazir niġhnizir aghuiba puvatizimin niġhnizim a gafira. Gumazamiziba apiaghav ikia bizir ekiaba bagh akabav sosi, ezi gumazir niġhnizir aghuim puvatizim, puram akam dukuagha aperaghav iti.

Akar aghuir namba 23

⁸ Gumazir arazir kuram damuasa niġhnizir aviribagh amim, me a dipon suam, osimtizibagh amir gumazim.

⁹ Gumazamizir niġhnizir aghuiba puvatiziba, me arazir derazir puvatizibar amuasa niġhnisi, ezi arazir kaba bar arazir kuraba. Ezi gumazamiziba, dibovir akabav geir gumazimin gara ghaze, a gumazir kuram, e bar an aghua.

Akar aghuir namba 24

¹⁰ Dughiar kuram ni batoghti, nin agharir suiaba amiraghti, ni guizbangira gavgaviba puvatigham.

Akar aghuir namba 25

¹¹ Kot pazi mikim suam, me gumazim misueghti an aremegham, ni uamategh mangi gumazir kam uam a inigh an akurvagham. ¹² Ni kamaghin mikiman kogh suam, “Ki bizir kam gifozir puvati. Kar nan bizim puvati.” Puvatigham. Ikiavira Itir God deraviram nin gara, bar deraviram nin nighniziba tuisisi. Egha a nin akar kamin mingarim gifo. Egh a gumazamiziba amizir araziba bagh vaghvagh me ikarvagh ivezim me daningam.

Akar aghuir namba 26

¹³ Nan borim, ni hanibar ami. A bar nin akamin isingi. ¹⁴ Ezi ni kamaghin foghasa ki ifonge, nighnzir aghuim a uaghan deragha bar isingi. Eghti ni a inigh, gin dughiar aghuim batogh, egh zuamiram aremeghan kogham.

Akar aghuir namba 27

¹⁵ Ni gumazir kuramin min modogh, gumazir aghuimin dipenimin ganiva, an dipenim akarigh an biziba okiman marki.

¹⁶ Guizbangira, gumazir aghuim dughiar aviribar daighiri, egha zurara ua dikafi. Eghti dughiar kuram gumazir arazir kurabagh amiba batoghti, me bar ikuvigham.

Akar aghuir namba 28

¹⁷ Ni uan apanimin ganti, dughiar kuram a batoghti, ni bar akueghan marki. A uan dagarim bizitam gasegh irisi damuti, ni an ingarvakan marki. ¹⁸ Ni kamaghin damuti, Ikiavira Itir God nin gantima ni bar akueghti, a navir kuram nin ikiva egh nin apanir kamin ataran kogham.

Akar aghuir namba 29

¹⁹ Ni mighigh gumazir arazir kurabagh amibar arazibagh nighnighan marki. Egh uaghan men arazibagh

ifueghan marki. ²⁰ Guizbangira, gumazir kaba me dughiar aghuim bativan kogham. Me lamın avim mungezi moghin, arighiregham.

Akar aghuir namba 30

²¹ Nan borim, ni Ikiavira Itir Godin apengan ikiva atrivimin apengan iki. Egh ni gumazamizir Ikiavira Itir God ko atrivim, aningin akaba batoziba, men saghon iki. ²² Guizbangira, gumazamizir kamagh gariba, me zuamira ikuvigham. Ezi e fozir puvati, Ikiavira Itir God ko atrivim, osimtizir manam me daningam.

Akar aghuir igharazir maba

²³ Gumazir nighnizir aghuiba itiba, akar kamın gun mikeme. Gumaziba kotin izima, kotiaba tuisizir gumazim akurvazim marazi daning egh marazi dikabinam, arazir kam bar ikufi. ²⁴ Ezi gumazir arazir kuram gamizim, me a kot datıghti, jas aneteghti a pura mangiti, kantrin gumazamiziba bar jasın kam gifueghan koghiva, akar kurabar a mikimam. ²⁵ Eghti jas gumazir arazir kuram gamizim ivezir kuram a danigham, jas deraghvira iki bizir avirir aghuiba iniam.

²⁶ Gumazitam, guizbangın akam ni ikara, a guizbangira nin namakam.

²⁷ Ni faragh uan azenibar ingarigh dagheba oparigh, egh gın dipenimin ingar.

²⁸ Ni kotin guizbangira mikim, egh gumazir arazir kuram gamizir puvatizim gifaragh puram a mikimiva a dikabinan marki. ²⁹ Egh ni kamaghın mikiman marki, “Ki datirighın arazir kuramın a ikaragham. Egh a na gamizir arazir kamra ki a damuam.”

³⁰ Dughiar mam, ki arua ghua gumazir mamın dagher azenim ko wainın azenimin gari. Gumazir kam a nighnizir aghuiba puvati, egha gumazir amirazim. ³¹ Ezi ogher

kuram ko dikonir beniba dagher azenir kamin ave. Ezi dagiar divazir azenir kam avinizim, a dipiriaghirigha iri. ³² Ezi ki dagher azenir kamin ganigha, nighnizir aviribagh amua, fofozir aghuim ini. ³³ Guizbangira, gumazamizir amiraziba ghaze, "A dera, ki tong dakuigham. Ki dughiar ovezimın tong avughsegh iki mangi egh gin ua dikavigham." ³⁴ Ni kamaghin damuti, nin biziba ko dagheba zuamira givaghti, ni gumazir onganarazibagh amimin min otogham. Mati okimakiar gumazim nin biziba bar da okeme.

Solomonin aghuzir akar otevíba

25

(Sapta 25--29)

¹ Kar Solomonin aghuzir akar otevir maba, a uabi dar gun migei. Ezi Hesekia, Judan atrivim, an osizirir gumaziba, me akar kaba osiri.

² God bizir aviriba uan nighnizimin ada monge. Kamaghin amizi e ziar ekiam a ganidi. Atrivim bizir avirir en mongezibar mingariba buriavira iti. Kamaghin amizi, e ziar ekiam a ganidi.

³ Bizir overiamin itiba, da bar pin iti, ezi bizir ongarimin itiba, da bar vin iti, eghti e dagh foghfoghsi iburagham. Kamaghira, atrivimin nighniziba bar, gumazir kinitam deragh dagh foghan kogham.

⁴ Me silva isi avimin a tuaghti an poghezir dagiar minezir kuraba asighireghti, silvara otogham. Eghti gumazim an itarir aghuimin ingarigham. ⁵ Ezi kamaghira, me gumazir arazir kurabagh amiba batueghti, me ua atrivim ko ikian kogham, eghti atrivim bar arazir aghuim damuti, nguibam gavgavigh ikiam.

⁶ Ni atrivim ko ikiva, kamaghin nighnighan marki, ni gumazir ekiam, ni gumazir aruabar danganim inian marki. ⁷ Kamaghin, ni gumazir aruar tamin danganim inighti, atrivim gin otoghti me ni batuegham. Arazir kam dera, ni pura gumazir kiniba ko ikiti, me gin ni mikemeghti ni mangi gumazir aruaba ko iki. Egh ni gumazitamin gantima an arazitam damighti, ⁸ ni suam, an arazir kuram gami, egh zuamira mangiva akam a gasiva a kotiam datigham. Arazir kam ikufi. Gumazir igharazim bizir kam guizbangin a gifogh, a gin nin akaba dikabiraghti, ni aghumsigham.

⁹ Ni bizitam bagha migirigiatam uan tavin iti, ni mangi gumazir kam ko akam akirigh. Egh ni bizir kamin mogomer akatam baraki, ni akar kamin gun a mikiman marki. ¹⁰ Ni kamaghin damuti, gumaziba gin oregh suam, ni akar modim aghuri, egh me aghumsizim ni danigham. Egh me nighnizir kurabar ni damuvira ikiam.

¹¹ Gumazim akar mam bar deraghavira a migei, an akam mati nedazir aghuim me golin an ingarigha silvan anesingi.

¹² Gumazir nighnizir aghuim itim, uan anav akiri, ezi gumazir kam oregha ghaze, akar kam bar guizbangira. Egha ghaze, nan namakar kamin akam mati golin kuruakazir bar aghuim.

¹³ Gumazir akam inigha izim, iza deraghvira gumazir aruar anemadazibar kamin gun migei, a me gamima me bar akonge, mati gumaziba me azenibar ingarigha dagheba isa, dipar orangtiziba apa bar akonge.

¹⁴ Gumazamiziba bizir aghuim aningasa akam akirigha egha aneningizir puvati, me mati aminim ko ghuariam izi, ezi amoziba puvati.

¹⁵ Ni nimira miğiava zuamiram atarir puvati, ni gumazir nin akam baraghan aghuazibar amuti, me navibagh iragham. Egh ni uaghan gumazir dapanibar nighnizibagh iragham.

¹⁶ Ni hanin garima a tememin iti, ni damisi puningra dami. Ni aviribar amegh, nin navim bar izivaghti ni migham. ¹⁷ Egh ni zurara uan anavin dipenimin mangan marki. A nin aghuagh ua ni gifueghan kogham.

¹⁸ Gumazim akar ifavarim kotin uan anav gasara, a mati midorozir sabam, o afuzim, o temer otevimin a bira.

¹⁹ Ni fo, gumazir mam a gumazir ifarim, ezi ni ghaze, a dughiar kuramin nin akuragham, ni mati atarir kuraba ikia damasa, o mati suer kuram ikia egha daruasa.

²⁰ Ni ghua gumazimin garima a bar osemi, ni agoroger ighiabagh amua, gumazir kamin akurvazir pu. Bar puvati. Ni mati gumazim aminir orangtizimin dughiamin uan korotiam sue, o mati gumazim wainin dipam isa an duam ginge.

²¹ Nin apanim, mitiriam an aghiti, ni daghem a daning. Egh kuarim an pirti, ni dipatam a daning.

²² Nin arazir aghuir kamin a damighti, a uan arazir kuram ginighnigh bar aghumsigham. Eghti ikiavira Itir God, nin arazir kam bagh bar deraghviram ni damuam.

²³ Girakirangin miğeir akaba gumazim gamima an guam misingi, mati aminim amozim inigha izi.

²⁴ Gumazim uan dipenimin siriamin uabira aperaghav iti, a dera. Arazir kam, an amizir atara puv miğeim ko dipenimin aven itir arazim, a bar a gafira.

25:15: 1 Samuel 25:24; Aghuzir Akaba 15:1; 16:14 25:18: Onger Akaba 57:4; 120:3-4; Aghuzir Akaba 12:18 25:21: Matyu 5:44 25:21: Rom 12:20 25:24: Aghuzir Akaba 21:9; 21:19

²⁵ Gumazim nguibar saghuiamin izezir akar aghuim baraki, a bar akuegham, mati gumazim kuarim bar an pirizi, a dipar orangtizim api.

²⁶ Gumazir kuram arazir kuram damusi gumazir kuram gekuigham, a mati mozir par aghuim negenem an oto.

²⁷ Ni hanin aviribar aman marki. Egh ni uaghan ziar ekiam uabi daningisi pamtem ingaran marki. Arazir kamning derazir puvati.*

²⁸ Gumazim uan aningagharim tivan iburaghti, gumazir igharaziba a dikabiragham. Kamagh garir gumazim mati nguibar mam divaziba an puvati, eghti apaniba aven mangi a gasighasigham.

26

¹ Gumazamiziba ziar ekiam isi gumazir nighnizir aghuiba puvatizim daningasa, ezi arazir kam derazir puvati. A mati, aisin amozim aruem garir dughiamin izi, o mati amozim daghebagh izi dughiamin izi.

² Gumazim arazir kuram damighan koghtima, gumazamiziba paziva a damusi God mikimti akar kam a guizin otoghan kogham. Men akaba mati kuaraziba zurara mighagha arua, danganitam gaperazir puvati.

³ Gumaziba hoziaba aghoribar dav sogham. Egh ainin donkibar akabar aghu, me damuti da men ifongiabar gin mangam. Egh gumazir arazir onganibagh amiba, fidizibar men akiragharibav suegham.

⁴ Gumazir nighnizir aghuiba puvatizim, an akar onganimin ni mikimti, ni an akam ikaragham marki. Ni a ikaragh, an min otogham.

* 25:27: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati.

⁵ Gumazim nighnizir aghuim puvatigha akar onganim ni mikimti, ni an akam ikaragh. Kamaghin a fogh suam, an fofozim ekevezir puvati.

⁶ Ni gumazir nighnizir aghuiba puvatizim amadaghti, a gumazir igharazim bagh akam inigh mangigham, kamaghin arazir kamin ni uabira uabi gasighasisi, mati ni uabi uan suem atugha a makunigha mizazir ekiam isi.

⁷ Gumazir nighnizir aghuim puvatizim, a pura aghuzir akar otevir aghuitam mikimsi iburagham, mati gumazim suer kuram ikia daruan ibura.

⁸ Gumazim ziar ekiam isa gumazir nighnizir aghuiba puvatizim ganidi, arazir kam mati a katapelin asasa, dagiam isa katapel garugha pamtemin a ikezi dagiam zuir puvati.

⁹ Gumazir nighnizir aghuim puvatizim, an aghuzir akar otevir aghuitam mikimasa, a mati, gumazim dipar onganim amegha onganigha benir dikoniba itimin suirazi, dikoniba an dafarim mitifi.

¹⁰ Gumazir ekiam ingangarim isa gumazir nighnizir aghuim puvatizim ganigha, uaghan gumazir pura tintinibar aruibagh aningi, a mati gumazim pim dafagha pura tintinibar asavamaga, egha gumazir avirim gasighasisi.*

¹¹ Gumazir nighnizir aghuim puvatizim, arazir onganir a fomiram amizim a uam a gamuavira iti, a mati afiam migha egha ghua ua uan mimiziba api.

¹² Gumazir nighnizir aghuim puvatizim, e fofozir aghuimin an akuraghan kogham. Gumazim ghaze, a bar bizibagh fo, eghti e guizbangira bar an akuraghan iburagham.

* 26:10: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati. 26:11: 2 Pita 2:22 26:12: Aghuzir Akaba 29:20; Luk 18:11; Rom 12:16

¹³ Gumazir amirazim pura dipenimin apiav ikia kamaghin migei, “Laionin tam ti tuavimin ikiama. Kamaghin amizi, ki azenan mangan kogham.”

¹⁴ Gumazir amirazim uan dakozim girighav ikia zurara uabi gighavkiravira iti. A mati tiar akamin itir ainsisin min mangi izegh gami.

¹⁵ Gumazir amirazim daghebar amasa uan dafarim isa itarim gatigha ikia, uan agharim fegh daghetamin suiragh uan akam darighan aghua.

¹⁶ Gumazir amirazim ghaze, “Nan fofozim, 7plan gumazir deraghavira nighnizir aghuimin gun migeibar fofozim gafira.”

¹⁷ Gumazir pumuning uaningin atari, gumazir mam ghua aningin mavin akuraghasa migei, gumazir kam mati gumazim afiar atiamin garima an arua zuima, a ghua an kuarimningin suira.

¹⁸⁻¹⁹ Gumazim uan namakam gifaragha, gin kamaghin migei, “Ki pura dibovibav gei,” a mati gumazir onganim, an afuziba isa tintinibar iniva, aviba itir aghoriba pura tintinibar da makuri.

²⁰ Me dazibar avim atighan koghti, avim mungegham. Eghti gumazamiziba girakirangin mikiman koghti, akam adariba bar givagham.

²¹ Daziba avibagh amima avim deravira isi. Ezi adaribagh amir gumazim, gumazibagh amima me uarir tongin akabar uarira uariv sosi.

²² Gumazamizir maba zurara, gumazir igharaziba girakirangin me migeir akaba, baraghasa bar ifonge. Ezi akar kamagh gariba mati dagher isingtiziba me zuamira da api.

²³ Gumazim arazir aghuim damuasa mighighavira migia, an nighnizimin, ana arazir kuram damuasa, a mati

nguzir minem, me silvan a nomkezima, an ganganim bar dera.

²⁴ Gumazir igharazibar aghuzir gumazim, a pura me apezepera me migeima, me ghaze, a me gifonge. Ezi an nighnizimin aven a pura me gifari.

²⁵ Gumazir kamaghin amimin akaba nin kuarimningin isingham. Eghti ni an akabar nighnizir gavgavim dar ikian marki. Bar guizbangira, nighnizir kuraba an navim gizifa.

²⁶ A uan nighnizir kam modogham, eghti gumazamiz-iba an arazir kuram gifogham.

²⁷ Gumazim igharazitav magirasa a bagha mozim gikuigha, a uabi mozir kam giraghu. Egha mati gumazim dagiam popoegha mighsiamin ghuavanadi, dagiam ua puegha izaghira a gisin ghu.

²⁸ Gumazim akar ifavaribar gumazir igharazibav geim, bizir kam kamaghin en aka, a me gifongezir puvatigha me gasighasighasa. Ezi gumazim zurara apezeperir migirigiabagh ami, bizir kam gumazamizibagh amima me derazir puvati.

27

¹ Ni gurumin bizitam damusi ifaghati pura mikiman marki. Ni guizbangira fozir puvati bizir manam gurumzaraghan otivam.

² Gumazir igharaziba nin ziam feir arazim, a dera. Eghti ni uabi arazir kam damuan marki.

³ Gumazir nighnizir aghuiba puvatizimin arazir onganiba, da osimtizir ekiaba e ganidi. Osimtizir kaba da gigimin osimtizim ko dagiar ekiamin osimtizim gafira.

26:28: Onger Akaba 12:3; Aghuzir Akaba 29:5
4:13-16 27:2: Aghuzir Akaba 25:27

27:1: Luk 12:19-20; Jems

⁴ Gumazir atarim ko aningazim, mizazim isa gumazir igharazibagh aniga, bar paza me gami. Navimin aven atara navim ikuvizir arazim, a bar ikuvigha, adarir arazim ko aningazir arazim gafira.

⁵ Ni azenara gumazimin arazir kuram bagh a migei, a dera. Arazir kam a ni modogha gumazim gifongezim arazim gafira.

⁶ Guizin roroaba nin akurvaghasa mizaziba ni ganidi. Ezi apaniba pura ni gifara, arazir aghuir avirim ni gami.

⁷ Gumazim amezima an navim bar izivazi, a ghaze, hanin isingizim ko dagheba bar, da derazir puvati, Ezi mitiriam gumazimin aghezi a ghaze, dagheba bar moghira dera. Dagher misoziba, da uaghan an akamin isingi.

⁸ Gumazim uan nguibam ategha tintinibar arui, a mati kuarazir mam uan mikonim ategha egha pura tintinibar mighagha arui.

⁹ Sanda ko borer mughuriar aghuim zuiba, da e gamima e bar akonge. Ezi namakaba en akurvaghasa nighnigha, migirigiar aghuiba e ganidi. Me kamaghin e gamima, e guizbangira bar akonge.

¹⁰ Ni akirim ragh uan namakaba ko nin afeziamin namakabagh asan marki. Eghti dughiar kuram ni batoghti, ni mangi uan aveghbuam batogh, egh uabin akurvaghshi an azangan marki. Guizbangira, gumazir nin boroghira itim, a nin aveghbuar saghuiamin itim gafira.

¹¹ Nan borim, ni nighnizir aghuim ko fofozim inighti, nan navim deragham. Eghti gumazitam akatam na gasiti, ki an akam ikaragham.

¹² Gumazir nighnizir aghuim itim, a kamaghin fogh, osimtizim a bativam, eghti a uabi modogh a gitagham.

Ezi gumazir nighnizir aghuim puvatizim, an osimtizimin garima an an tuavimin iti, ezi a ghuava a batogha aneteri.

¹³ Gumazitam, gumazir igharazim pura inizir bizibagh ivesi akam akirigh, dagh ivezeghan kogham, gumazir kam arazir kuram gami. Eghti gumazitam nin bizitam puram a inisi ni ko akam akirti, ni bizir kamin ikarvazim bagh faragh an bizitam puram a inigh.

¹⁴ Ni bar mizarazimra tiarim akarigh dughiam isi uan namakam danigham, a mati ni akar kuram isa a ganidi.

¹⁵ Gumazitamın amuim, zurara atarava migirigiar aviribagh amuvıra iti, a mati amozim dipenir inogorimın torim izaghira, zurara nımıra nımıra iravıra iti. ¹⁶ Ezi an pam a damuti an arazir kam ateghan kogham, mati gumazir mam aminimin tivaghasava ami, o a borem uan dafarimin an suigha amuava avege.

¹⁷ Ni sabamning inigh uaningra uaning avisti, aning bar ghumigham. Kamaghira, gumazir pumuning nighniziba uaningra uaning ganiga, aningın nighniziba ghuavan-abogha bar ghumi.

¹⁸ Gumazim uan tememin ovizim amisi, a deraghvıra temer kamin gan. Eghti gumazim uan gumazir dapanim deraghavıram a geghuvti a deraghvıra ikiti, gumazir an garim an ziam fam.

¹⁹ Gumazim dipamin aven gari, a uabi uan guamin gari. Ezi gumazim deravıra uan nighniziba ko arazibagh nighnisi, a fo, a manmaghin garir gumazim.

²⁰ Gumamazir bar aviriba ovegha gifa. Ezi Oveaghuez-ibar Nguibam, gumamaziziba a gizivaghan kogham. Gumamaziziba ovengivıra ikiam. Kamaghira, gumamaziziba bizibagh ifueghamin arazim izivaghan kogh, kamaghira ikivıra ikiam.

²¹ Me avimîn gol ko silva tuaghiva aningîn gifofoghasa, ka guizbangîn bizim, ti puvati. Kamaghira, gumamaziba, gumazimîn ziam fa, an gara anesavsuiġha fo, a gumazir aghuim, ti gumazir kuram.

²² Ni gumazir nighnizir aghuiba puvatizim puv a mi-sogh, a dikabiraghti ana aremeghsi damu, egh a uan arazir onganim ateghan kogham.

²³⁻²⁴ Nin dagiaba zurara ikivira ikian kogham. Eghti atrivim kantri gativir dughiam, a uaghan zurara ikivira ikian kogham. Kamaghîn, ni uan sipsipba ko memeba deraghvira dar gan. ²⁵⁻²⁶ Ni dadabar ganti da nin nguazimîn otiv ruarti, ni uan asiziba bagh da aghoriva da akuvaghti me dar amam. Eghti dadar igiaba uam otivam. Eghti ni ġin memeba amangiva, dagiaba inigh nguazim givesegh. Egh ni sipsipîn ariziba iniva, ua bagh korotiaba isamam. ²⁷ Egh ni uan memebar oter eboriba ua bagh da inigh, uan amuiroghboriba ko ia dar ami. Egh ingangarir amiziba uaghan me daning.

28

¹ Gumazir arazir kurabagh amiba puram atiatia aragharui. Ezi gumazir aghuiba laionbar mîn tuiva gavgavigha atiatir puvati.

² Kantrin gumamaziziba gavman akirasa uarira uariv sozima, gumazir dapanir igiar aviriba zuraram otivasava ami. Eghti gumazir dapanir nighnizir aghuim itim, a kantri damuti a gavgavigh deraghvira ikiam.

³ Gumazir biziba puvatizim, dikavigh onganarazibagh amir gumamaziziba dikabiragh, a mati amozir ekiam azenibar daghebagh asighasisi.

⁴ Gumamaziziba akirim ragha Godin Akar Gavgavibagh asara, me gumazir arazir kurabagh amibar ziaba fe. Ezi gumamazizir Godin Akar Gavgavibar gin zuiba, me gumazir kuraba pamten me dikabiri.

⁵ Gumamazizir arazir kurabagh amiba, me arazir aghuiba deragha da tuisigha fozir puvati. Ezi gumamazizir Ikiavira Itir Godin gin mangasa ifongeziba, me arazir aghuim tuisigha bar a gifo.

⁶ Gumazir biziba puvatigha arazir aghuimin gin zuim, a deragha, dagiaba izivagha arazir kurabagh amir gumazim, bar a gafira.

⁷ Gumazir igiam Godin Akar Gavgavibar gintisi, a nighnizir aghuim iti. Egh a gumazir arazir kurabagh amiba ko porogh, uan afeziam damuti a bar aghumsigham.

⁸ Gumazitam gumamaziziba ateghti me a da pura biziba inigh tighar a ikaragham, a me da uan dagiabagh isin ua dagiataba iniva, dagiar kabar suiraghan kogham. Puvati. Dagiar kaba, gumamazizir onganarazibagh amibar apangkuvigh men akurvaghamin gumazimin dafarimin mangam.

⁹ Gumazim Godin akamin araziba akirim ragha dagh asaragh, God ko mikimti God a bareghan kogham. Ezi a God ko migeir arazir kam, God an gara bar an aghua.

¹⁰ Gumazim gumazir aghuibagh ifaraghti, me arazir kuram damighti, an arazir kurar kamra a gasighasigham. Ezi gumazir bizir kuratam gamizir puvatizim, Godin dafarimin bizir aghuiba iniam.

¹¹ Dagiar aviriba izivazir gumamaziziba ghaze, me fozir aviriba iti. Ezi onganarazibagh amir gumaziba nighnizir aghuiba ikiam, me men araziba bar dagh fo.

¹² Gumazir aghuiba, me kantri gativagha an garima, gumamazizibar naviba derazima me bar akonge. Ezi

gumazir kuraba, kantri gativir gumazibar otivizi, gumazamiziba men modi.

¹³ Gumazim uan arazir kuram modogh, an amir inganaritam deragh otoghan kogham. Ezi gumazim uan arazir kuraba bar da ghurigh, akirim ragh arazir kurar kabagh asaraghti, God an apangkuvigham.

¹⁴ Gumazim zurara Ikiavira Itir Godin atiatia an apengan iti, a bar akuegham. Ezi gumazim Ikiavira Itir Godin akaba batogha navim gavgafi, a dughiar kuram iniam.

¹⁵ Kantrin gumazir dapanim, a gumazir arazir kurabagh amim, egha gumazir onganarazibagh amiba dikabira, laionin min pamtemin tiarim akara, asizim bean min amua daghem buriagha arui.

¹⁶ Kantrin gumazir dapanim, nighnizir aghuiba puvatigham, a puv gumazamiziba dikabinam. Ezi gumazir dapanim, gumazamizibar bizibagh etuir arazimin aghua, a dughiar ruarimin deraghvira ikiam.

¹⁷ Gumazim gumazir igharazim misoghezi an areme, a bar paza uabi baragham. Eghti gumazamiziba an akuraghan kogham. Eghti a deravira daperaghan koghiva, mangi an aremeghamin dughiamin otogham.

¹⁸ Gumazim arazir aghuimin gin zui, a deragh ikiam. Ezi gumazir arazir kuram gamim, a zuamira ikuvigham.

¹⁹ Gumazim deraghavira uan azenimin ingarava, a dagher aviriba iti. Ezi gumazim pura ikia uan ifongiabar arua inganaribagh amir puvati, a bar onganarazibagh amir gumazimin min ikiam.

²⁰ Gumazim arazir aghuimin gin zui, God bar deraghviram a damuam. Ezi gumazir zuamira dagiar gumazimin otivasa bar puvira ingarim, God aneteghti a

28:13: Onger Akaba 32:3-5; 1 Jon 1:8-10
10:25; 28:6

28:18: Aghuzir Akaba 10:9;

pura mangighan kogham. Puvati. God ivezir kuram a danigham.

²¹ Gumazim pazi gumazitamin kotin an akuraghiva, igharazitav dikabiragham, arazir kam derazir puvati. Ezi gumazir arazir kurabar amuasava amiba iti, gumazitam me apezeperegh dagiar muziarir taba me daningti, me kotiam gasighasigham.

²² Gumazir uan bizibar anogorozim, a zuamira dagiar gumazimin min otivasa puvira ingari. Egha a kamaghin fozir puvati, an onganarazibagh amir gumazimin otogham.

²³ Ni gumazimin araziba akirti, a gin bar ni gakuegham. Ezi arazir kam, an apezeperir akaba, bar dagh afira.

²⁴ Gumazim uan afeziam ko amebamin biziba okemegha ghaze, “Ki arazir kuram gamizir puvati,” a mati gumazir bizibagh asighasizimin miraram ami.

²⁵ Gumazim bizir avirim iniasa puvira nighnisi, an arazim gumazir aviribar amuti me ataram. Ezi gumazir pamten nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin itim, a deraghvira ikiva egh bizir aviriba ikiam.

²⁶ Gumazim ghaze, an fofozimra an akuraghti a biziba bar dar amuam, kamaghin a nighnizir aghuiba puvati. Ezi gumazim nighnizir aghuimin arazimin gintisi, a deraghvira ikiam.

²⁷ Gumazir, onganarazibagh amir gumazimiziba biziba me ganidim, a bizitamin oteveghan kogham. Ezi gumazim onganarazibagh amir gumazibar gara men akurvaghasa ifongezir puvati, gumazimiziba akar kurabar a mikimam.

²⁸ Gumazir kuraba kantrin gumazir dapanibar itima, gumazimiziba men modi. Egh me arighireghti gumazir aghuibar adarazi gumazir dapanibar iki deravira ikiam.

28:27: Godin Araziba 15:7; Aghuzir Akaba 19:17; 22:9 28:28: Jop 24:4; Aghuzir Akaba 28:12; 29:2

29

¹ Me dughiar aviribar gumazir mam akirti, an akaba batoghvira ikiam, kamaghin a zuamira ikuvigham. Eghti an akurvaghamin tuaviba ua puvatigham.

² Gumazir aghuiba kantri gativagha an gari, gumazamiziba bar akonge. Ezi gumazir arazir kurabagh amim kantri gativagha an garima, gumazamiziba bar osemegha ararer kuram gami.

³ Gumazir nighnizir aghuim iniasa bar ifongezim, a uan afeziam gamima a bar akonge. Ezi gumazim, tuavimin amizibar gintisi, a bar uan dagiaba ko biziba makuri.

⁴ Atrivim arazir aghuimin kantri gativagh an ganti, kantri iki gavgavigham. Ezi atrivim gumazamizibar dagiaba iniasa pura nighnisi, a uan kantri bar a dikabiragh a gasighasigham.

⁵ Gumazim uan namakabagh ifariva me apezeperam, a mati namakamin suighasa ivem agura.

⁶ Gumazim arazir kuram damigham, a mati uabira uabin suighasa ivem agura. Ezi gumazir arazir aghuibagh amiba, me bar akuegħa igħiabagh ami.

⁷ Gumazamizir aghuiba me onganarazibagh amir gumazamizibar osimtiziba bagħa nighnigha, men akurvagħa osimtizir kaba kiri. Ezi gumazamizir arazir kurabagh amiba, arazir kamin mingarim gifozir puvati.

⁸ Gumazamizir dibovir akabav geiba nguibamin itir gumazamizibagh amima men naviba isia aningagħa, adarir kurabar uarira uari ganidi. Ezi gumazamizir nighnizir aghuiba itiba, me gumazamiziba aminivima, me ua navir amirizim isi.

⁹ Gumazir nighnizir aghuim itim, a gumazir nighnizir aghuiba puvatizir mam kot gati, ezi gumazir nighnizir

aghuiba puvatizir kam, akar dikabiriba ko dibovir akabav giavira ikia akam ara, nimira itir puvati.

¹⁰ Gumazir igharaz daraziv sozi me ariaghirim, a gumazir aghuibagh ifongezir puvati. Ezi gumazir aghuim, gumazir igharaziba deraghavira ikiasa a ifonge.*

¹¹ Gumazir nighnizir aghuiba puvatizim a uan aningagharim azenim gati. Ezi gumazir nighnizir aghuim itim a uan aningagharim dikabiragha an suirazi a iti.

¹² Kantrin gumazir dapaniba, akar ifavariba baraghti, gumazir arazir kurabagh amiba, merara an gumazir dapanibar ikiam.

¹³ Ikiavira Itir God bar gumazamizibar damazibar ingarizi, me bizibar gari. A uaghan onganarazibagh amir gumazamiziba ko, me dikabirir gumazamiziba uaghara men damazibar ingari.

¹⁴ Atrivim deragh gumazir onganarazibagh amibar kotiam tuisighiti, gin izamin dughiaba an adarazir atrivim in ikivira ikiam.

¹⁵ Ni uan borim akirsi a misoghti, a nighnizir aghuim iniam. Eghti borim zurara uan ifongiam in gin mangiva, uan amebam damuti an aghumsigham.

¹⁶ Gumazir arazir kurabagh amiba, kantri gativaghti, arazir kuram mangivira ikiam. Guizbangira gumazir kaba dughiar ruarim in ikeghan kogham. Eghti gumazir aghuiba men ganti, me irigh ikuvigham.

¹⁷ Ni uan borim akirighiti, an arazir aghuim damuti, ni navir amirizim iki bar akuegham.

¹⁸ Ikiavira Itir God, akam gumazamizibagh aningizir puvatizi, me tintinibar arazir igharazir avirim gamighai.

* 29:10: Hibrun akam deragha vezin kam in mingarim abighizir puvati. 29:17: Aghuzir Akaba 13:24; 22:15; 23:13-14 29:18: 1 Samuel 3:1; Amos 8:11-12

Ezi gumazir Godin Akar Gavgavibar gin zuim, a bar akongegham.

¹⁹ Ni pura uan ingangarir gumazim akabaram a mikim, an araziba akirighan kogham. A nin akar kam bareghiva, an gin mangan kogham.

²⁰ Gumazir nighnizir aghuim puvatizim, e an akuraghti a fozim iniam. Ezi gumazir faraghavira nighnizir puvatigha bizibav geim, e an akurvaghan iburagham.

²¹ Nin ingangarir gumazim suvighavira itir dughiam, ni dughiabar biziba isa a ganidi, a gin bar nin otarimin mirara ikiam.[†]

²² Gumazir zuamiram aningazim, gumazir igharazibagh amima me atari, a uabi arazir kurar aviribagh ami.

²³ Gumazim ifaghata uabira uan ziam fe, me an ziam dikabiragham. Eghti gumazim uabi uan ziam dikabiraghti, me an ziam fam.

²⁴ Gumazim okimakar gumazimin akuragha, a uabi uabin apanim gami. Egh aning amizir arazir kam aghurighirighti, me a isi kotiam datigham. A kotin aven akam modoghti, God a gasighasigham.

²⁵ Gumazitam gumazir igharazibar atiatingti, an atiam, mati a ivem agurazi, ivem an suira. Ezi gumazir nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin itim, a deraghvira ikiam.

²⁶ Gumazir avirim, kantrin gumazir dapanim me gifueghasa me akabar anepezeperi. Ezi Ikiavira Itir God uabira en akaba deravira da tuisigha en akurvasi.

²⁷ Gumazamizir aghuiba, gumazamizir arazir kurabagh amiba bar dar aghua. Ezi gumazamizir kuraba, gumazamizir arazir aghuibar gin zuiba bar dar aghua.

Akar aghuir igharaziba

[†] 29:21: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati.

30

*(Sapta 30--31)**Agur mikemezir akar maba*

¹ Kar Agurin akaba, a Jaken otarim, an akar kaba dar gun Itiel ko Ukal aning migei.*

² Agur kamaghin mikeme: Ki gumazimin min itir puvati. Guizbangira, ki gumazimin min nighnizir puvati. Nan nighnizim bar ikufi. ³ Ki nighnizir aghuim ko fozim inizir puvati. God a bar derazi, ki a gifozir puvati. ⁴ Tinara Godin Nguibamin ghuavanabogha an ganigha ua izaghira bizir a ganizibar gun migei? Ezi tinara uan dafarimningin aminimin suira? Ezi tinara dipam isa overiamin itir ghuariabar aneti, mati gumazim bizim inigha inim gatigha, a nomke? Ezi tinara nguazibar mitaghniaba akira da arighizi da iti? Gumazir kamın ziam tina? Ezi an otarimin ziam tina? Ni na mikim! Ni ti foz, o? Puvati.

⁵ Godin akam, a bar guizbangira. Ezi bizir a damuasa migeiba, da bar guizin otifi. Egha a bar deraghavira gumazamizir a bagha zuiba, divazimin min me avinigha men gari, mati oram, midorozir gumaziba modorozimin ghua an suigha uarir pisi. ⁶ Eghti ni Godin akam gisin, uabi uan akam isafuragh an gun mikimam, egh suam, kar Godin akamra. Ni kamaghin damuti, a nin atar ni akirighti, gin gumazamiziba fogh suam, ni gumazir ifarim.

⁷ O God, ki bizir pumuning bagha nin azangasa, eghti ni na daningasa ki ifonge. Ki nguazimin ikiamin dughiamin, ⁸ ni nan akuraghti, ki akirim ragh ifavarir arazibagh

* 30:1: Gumazir maba ghaze, Agur saptan kamın akaba bar a dar gun mikeme. Ezi marazi ghaze, a ti an akar mabara mikeme. E fozir puvati, Agur ko Itiel ko Ukal me bar terara. 30:4: Jon 3:13 30:8: Matyu 6:11; Luk 11:3 30:8: Nehemia 9:25-26; Jop 31:24; Hosea 13:6

asaragham. Eghti ni na ateghti, ki dagiaba izivazir gumazimin min otivan kogh, egh uaghan onganarazibagh amir gumazimin min otivan kogham. Ni dughiar vamiran vaghvagh daghebara na daning. ⁹ Guizbangira, ki dagher aviriba ikiva, akirim ragh ni gasaragh egh mikim suam, “Ikiavira Itir God, a tinara?” Egh ki onganarazibagh amir gumazimin min otoghiva, ti okimiva uan Godin ziam dikabiragham.

¹⁰ Ni gumazir dapanim bagh mangi girakirangin an ingangarir gumazitam mikiman marki. Ni kamaghin damuti, ingangarir gumazim God ko mikimti, a pazi ni damighti, ni osimtizim inigham.

¹¹ Gumazamizir maba ghaze, “God pazivira men amebaba ko afeziabar amuam.” ¹² Ezi gumazamizir maba ghaze, “Me arazir kuratam gamizir puvati.” Ezi puvati, men arazir kuramin osimtizim ikiavira iti, ezi me Godin damazimin bar mize. ¹³ Ezi gumazamizir maba uan ziaba fa ghaze, e bar derazi, gumazir igharaziba me pura biziba. ¹⁴ Ezi gumazamizir maba bar pazavira onganarazibagh amir gumazamizibagh ami. Men atariba mati sababa ko afuaba men akabagh izivazima, me onganarazibagh amir gumazamizibagh amua bar me agivasa.

¹⁵ Ghuziba apir mikinbam a guivir pumuning iti, ezi aning kamaghin arai, “Na Daning, na Daning.”

Guizbangira, 4plan bizir kaba men ifongiaba givaghan kogham:

¹⁶ Kar, Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibam,
 ko amizir furabar itim,
 ko nguazim dipam isa, egh tighar izivam,
 ko avim isia mamaghira iti.

¹⁷ Gumazitam uan amebam ko afeziamin akam batuegh, dibovir akabar aning mikim, egh aremeghamin dughiamin, me an kuam afaghan kogham. Eghti kuarazir kotkotba an damazimning asighti, kuarazir isaba an mikarzim amegham.

¹⁸ Kar, 4plan bizir bar igharagha gariba, ki adagh fozir puvati:

¹⁹ Kar, kuarazir isam pin mighagha aruir arazim,
ko kuruzim dagiam gisin rozir arazim,
ko kurim ongarim gisin aruir arazim,
ko gumazim amizir igiam gifongezir arazim.

²⁰ Pamin itir amizim, gumazir igharaziba koma akua, egha kamaghin ami: a dagheba amegha akam ruegha ghaze, “Ki arazir kuratam gamizir puvati.”

²¹ Arazir 4pla da nguazimin otifi. Kar arazir bar kuraba, nguazim uabi arazir kabar aghuagha, bar puvira ivazvasi.

²² Arazir kaba kamakin:

Ingangarir gumazir kinim atrivimin otogha amir arazim,
ko gumazir nighnizir aghuiba puvatizim puvira apir arazim,

²³ ko amizir fomira gumaziba a gifongezir puvatizim, a datirighin pamin iti, an arazim,
ko ingangarir amizim uan amizir dapanimin danganim inizir arazim.

²⁴ Ezi nguazir kamin 4plan asiziba ko apizir muziariba ikia, nighnizir bar aghuiba iti:

²⁵ Sibaba gavgaviba puvatigha, me dagheba otevir dughiam bagha, dagheba akuva ada arisi.

²⁶ Ezi iriaba uaghan gavgaviba puvatigha dagiar ekiabar tizibar mikonibar ingari.

²⁷ Ezi odeziba atriviba puvatigha me bar uari inigha okoruamin arui.

²⁸ Ezi miziviar muziariba, e uan dafarimin dar suigham. Ezi da atrivimin dipenimin iti.

²⁹ Ezi 4plan biziba bar ganganir aghuim gamuava arui:

³⁰ Laionba bar gavgavigha, bar asizir mabagh afira. Egha da arua bizitamin atiatir puvati.

³¹ Ezi tuarir apuriba, uan dapaniba fava arui, ezi memen apuriba arui, ezi atrivim a bar gavgavigha arua fo, apanitam a gafiraghan kogham.

³² Ni arazir onganim gamua ifaghata uabira uan ziam fava, arazir kurabar amuasa nighnisi. Ni uan akam dukuagh, arazir kam atakigh. ³³ Ni fo, ni bulmakaun oter eborim inigh a gighiti, bata otogham. Egh ni gumazir igharazimin atinim misueghti, ghuzim otogham. Kamaghira, ni gumamazibar amuti me atarti, midorozim otogham.

31

Atrivim Lemuelin akar aghuiba

¹ Kar atrivim Lemuelin akaba. An amebam nighnizir aghuim a daningasa akar kamin a geghani.

² Nan otarim, ki Godin azarazi, a ni isa na ganingi. Ezi ki uabi ni bategha, bar ni gifonge. Kamaghin ni deraghvira nan akam baragh. ³ Ni amiziba ko ikarang me ko daku uan gavgavim me daningan marki. Guizbangira, kamagh garir amiziba atrivibagh amima me ikufi. ⁴ O

Lemuel, ni oragh! Ni atriviba, wainin dipabar aman marki, egh dipar onganir igharagha gariba sara damisi navim dikavan marki. ⁵ Me dipar onganibar amiva kantrin araziba gin amadagh, uaghan onganarazibagh amir gumazamiziba pazi me damuam. ⁶ Dipar onganim ko wain, kar gumazamizir ovengasava amiba ko osimtizir ekiaba itir gumazamizibar bizimning. ⁷ Me ifuegh damiva, uam onganarazibagh amir dabirabiba ko osimtizir bar ekiaba dagh nighnighan kogham.

⁸ Ni, gumazamizir uan osimtizibar gun mikiman koghamibagh nighnigh, kotin aven men akuragh mikim. Egh ni kotin aven mikim gavgavightima, kot arazir aghuibar onganarazibagh amir gumazamiziba me damu. ⁹ Egh ni uabi kotiam baragh, arazir aghuimra damu. Egh onganarazibagh amir gumazamiziba ko biziba puvatizir gumazamizibar akurvagh.

*Amuir aghuimin araziba**

¹⁰ Guizbangira, gumazim ti amizir arazir bar aghuiba itimin ikisi, a bar pamtem da buriam. Kamaghin garir amizim, a bar deragha pin ikia dagiar iveziba bar pin koziba bar dagh afira.

* 31:9: Israelian akaba osirir arazim, a mong igharagha ghu. Hibrun akamin aven, me 22plan letaba ikia uan akaba osiri. Dughiar maba, me akaba osirasa, 22plan vezba o danganibar me akar kaba vaghvagh dar faragh ikiasa letaba arisi. Gumaziba Hibrun akam gigha akar igharaziba osirir dughiaabar, me zurara Israelian arazir kamın gin ghua da osirir puvati. Hibrun akamin aven, Aghuzir Akabar 31:10-31 arazir kamın gin zui. Hibrun akamin arazir kam, danganir vamiran itir puvati, me danganir igharazir kabar arazir kamın gin zui: Azirakam 1-4 ko Onger Akaba 9-10 ko 25 ko 34 ko 37 ko 111 ko 119 ko 145. 31:10: Aghuzir Akaba 12:4; 18:22; 19:14

¹¹ Amizir kamagh amim, an pam uan navir averiamin aven nighnizir gavgavim an ikia deraghvira a gifo, a zuraram arazir aghuibar gin zui. Eghti an amuim an akuraghti, a bizir aviriba ikiam.

¹² Amizir kam dughiaba vaghvagha arazir aghuibara, uan pam gami.

¹³ Egha a tretin aghuir me sipsipin arizibar ingariziba, ko tretin aghuir igharagha gariba inigha, korotiaba isamasa bar akonge.

¹⁴ Egha a mati kurir ekiaba ami moghin, saghon ghua dagheba isi, kamaghin amizi an adarazi me dagher aviriba iti.

¹⁵ Amizir kamagh amim, aminim tighar bar tiragham, an osegha dikavigha uan pam ko boriba bagha dagheba tue. Egha uan ingangarir amiziba bagha ingangariba abigha me ganidi.

¹⁶ Amizir kamagh amim, a faragha nguazir mamin ganigha deravira nighnigha, a givese. Egha gin a uan dagiar a faragha iniziba inigha, wainin ikizimin ovizibagh ivezegha, da opari.

¹⁷ Amizir kam, dughiatamin amirazir puvati. An amizir gavgavir bar puvira ingarim.

¹⁸ Egha an lam munger puvatigha isiavira itima, a ingara ghua dimagarir arizimin tu. Egha uan bizibagh amaga dagh ivezir ingangarimin garima, a deraghvira zui.

¹⁹ Kamagh amir amizim, uabi ua bagh tretbagh irigha, inibar ingari.

²⁰ Egha a gumamazibar gari, me biziba otevegaha onganarazibagh amima, a biziba isa me ganidi.

²¹ Egha a uan pam ko boriba bagha korotiar bar aghuiba isamigha givazi da bar deragha iti. Eghti amozir orangtizir dughiam iziti, a ua korotiaba me bagh dagh nighnighan kogham.

²² Egha a uabi uan dipenimin itir dakoziba aver inibar ingari. Egha a inir ghurghurir aghuiba ko inir pighaghevur aghuiba inigha ua bagha korotiaba isai.

²³ Ezi nguibamin gumazir dapaniba ziar ekiam an pam ganidi. Ezi an pam men tongin uaghan men gumazir dapanir mam.

²⁴ Ezi dughiar aviribar amizir kam korotiar aghuiba isava, letiabar ingarima, biziba amadir gumazamiziba izava dagh ivesi.

²⁵ Amizir kam, ziar ekiam ko gavgavim itima, aning mati korotiamin min anevara. Egha a bizir gin otivambar atiatir puvati.

²⁶ A gumazamizibagh ifuegha men sure gamua, deragha bighavira me migei. Egha an migirigiaba, da nighnizir aghuiba ko fozozir aghuim iti. ²⁷ Egha a uan dipenimin biziba deravira dar gara dagh iporporir puvati. A puvira ingara ingangarir aghuim gami.

²⁸ Ezi an boriba dikavigha uan amebamin ziam fava a dibora ghaze, “Kar en amebar bar aghuimra.” Ezi an pam uaghan an ziam favira ikia ghaze,

²⁹ “En nguibamin aven amizir aviriba arazir bar aghuibagh ami, ezi ni bar deragha, bar me gafira.”

³⁰ Amizitam akar isingtiziba e daningti, e foghan kogham, a guizbangira migei o, a ti ifari. Ezi e fo, amizir ganganir aghuim gamim, a kamaghira ikivira ikian kogham. Ezi amizir Ikiavira Itir Godin apengan ikia an atiatim, e amizir kamin ziam fam.

³¹ Bar guizbangira, e amizir kamin arazim ko ingangarir aghuir an amizim ginighnighiva, ziar ekiam a daningam. Eghti gumazamiziba bar an ziam fam.

Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir Ghurim ko
Ighiam

The Holy Bible in the Aruamu language of Madang Province, Papua
New Guinea

Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins long Niugini
copyright © 2004 Pioneer Bible Translators and the Bible Society of Papua New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format,
provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for
use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective
copyright owners.

2021-02-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 17 Feb 2021 from source files dated 17 Feb
2021

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea